

Itëfëta nte kerëk Marëk panjare Yesu Wade yehëhna hnë inji kayëte

Ale herëk inji kayëte ña tufëhnana bare namu vacërakëlo vële hwëtahnëka Yesu va lehnëk Marëk herëk. Marëk (wacëde fëna San Marëk, Vantiyehn 12.12, 25), alintërawu Barënbabas yeho, umë lapëhnadëhëhniwo afayik Pol gë Piyer wadoku wadëw hni hna. (Njëki Vëvë Kolos 4.1; 1 Piyer 5, 13; Vantiyehn 13.5; 13; 15.36-41; Filemon 24). Mpëd ndampo Pol ñwëyëko nufa Marëk wati ryampo nte njidëho doku bare ikonjëlën ña ntiyako do Marëk anjiko njëka Pol ante cëdfiko ña hnë nkal Rom hna (1 Piyer 5.13).

Kayëte Itëfëta nte kerëk Marëk panjare Yesu ña ye inte yäk lëkwëk ña hnë vëkayëte vahnah hna vante hnësëdf panjare uwám Yesu. Anji kayëte kerik mpëdfara yëbëlan wabëhn wafëhw imbëdf g'imbëdf gë wafëhw imbëdf gë wahi g'imbëdf (55 gë 75) ga ndëcëk hnagi Yesu yä, Rom hna. Vële wok wäyena wasëwif herëhnik. Soñe umë Marëk gabahnëk wënamu warya wä wasëwif wä. Nësëdf vantiyehn Yesu va. Tëfëtaf mpëdfara pëhw g'imbëdf gë warar (18) ma ntëbi hnë vifëmpëhnahnah Yesu hna wale rufahnëdf Aju Wënu ña ye.

Wëlin wanës wakwëhn nafa hn'ïñi kayëte: vëréfal, wanës, Ahwëhn, Piyer, yine, fanka,

sadëha, wasariya.

Wëlin gante nke kayëte ka:

Pëhwëta ðoku Yesu (1.1-13)

Yesu njërënëdëhëhni vëres do nësëd gë wahnës wadindaryindan (1.14-8.30)

Yesu icëm g'ibëhn dëwu ña pëgwëk pëyahñënd (8.31-10.52)

Yesu tënkëd Yerusalem hna (11.1-13.37)

Icëm do g'ibëhn Yesu ña (14.1-16.20)

Ikarañ San Ayary

¹ Ani pëgwëk Wanës Wakasëk wante hnësëd soñe Yesu Këris, Ajë Wënu ña.

² Aki pëgwëk gante nësëd hnë kayëte kila Esayi hna:

«Wënu ña më lehnëk soñe Arëhnayik a:
 “Cañëtëryidëfuha afay mën a haryënkwa
 hu pëhwëtëhni nkañ ña.”✧

³ Nëparyin! Asan ryekað wula hna, më lehnëd:
 pëhwëtëryin nkañ Ahwëhn a,
 dinëndina vankaw vacatah ðus!»✧

⁴ Awa, koyëna San Ayary a njiko wula hna ðarël sën Yurëdan hna; njaryëdëhëhniwo vahnë va ntehnatëndëhni: «Gwëcëtaryin vankeya va do ayaryiwu; Wënu ña tavëhñahnu wameh hun ña.»

⁵ Vële lëdëk resiyo vë Yude va do gë vëvë inañ Yerusalem va fop njidëniho vëhni San hna; putadëniho tase bulunda hna wameh wante ntini ña do San njaryëdëhëhniwo hnë sën Yurëdan hna.

⁶ Umë viyi vile liyik gë wëñahn yonkomb ntiyadëho do ryil uyand ñëbadëho sah hna; vampil tokëdëho do gë wadëj.

⁷ Pëyadëhëhniwo kore ÿa: «Ale rëfidëho ÿa umë lëbëko; catëla dënk fëtahnu viyëba wapary wadëwu ña.

⁸ Ami, hnë wënka njaryëdëmu, bare umë, g'Iyir Ipacah Wënu ña njaryëdëhu.»

Yary ÿa g'iyëkëhnahn menehn Yesu ña

⁹ Hara, hnë wati rac, Yesu Nasaret matiko, ankol ambë resiyo Galile hna do San njaryëkawo sën hna.

¹⁰ Ante mëyëtaðëho Yesu wënka ña, nuko tañ ambin ña ga piðëtað do Iyir Ipacah ña cëlëlehni hnë umë; gë fah mëntëlëniho.

¹¹ Tac kopa vë g'ambin nkwëryëlehni ga ntehnëd: «Ajë mën ale ÿadëfu ðus a yeru; gë wëjë nëjëko ðus.»

¹² Ga ndëcëk watac, Iyir ña më cañëtëka tañ Yesu wula hna.

¹³ Wafac wafëhw wahnah ñëwëko wula hna, do njëkëhnahnëkawo Sintani menehna hnam. Gë wulaw ÿa nkelahnëniho do wamëleka ña pabënihawo.

Vërefal vëryënkwëryënkw Yesu va

¹⁴ Ante pëlayiko San ña, Yesu njiko Galile. Karañëdëhëhniwo vahnë va Wanës Wakasëk Wënu ña.

¹⁵ Ntehnëdëho: «Wati ÿa tëkëk, Naw ÿ Wënu ña tëhajëk; gwëcëtaryin vankeya hun va do kwëtahnëryin Wanës Wakasëk ña!»

16 Fac ryampo, Yesu tēfary lant sankaf Galile hna njasēdēho ante nukēhniwo vēfēla wuwis vēhi ŋa, Simo g'aheryu Andēre. Waryeyēt ntonēdēniho lant hna pēlahnēnihēhni wuwis.

17 Yesu mē ntehnēkēhni: «Tēfino do ntidēmu vēfēla vahnē.»

18 Tavēlehnēni taŋ waryey waheheya uŋis ōa tēfēlehnēndēniha.

19 Yesu mē mbok ŋjik ŋaŋwēt toyē do mē mbok nukēhni kat vēhni Sak g'aheryu San, viju Sebede vēle yeho kulu lēŋ hni hna. Waryey walēŋ hni ōa pēhwētēdēniho.

20 Nundēhni tuŋ macēlehnēhni; tavēlehnēniha rēm hni, Sebede, kulu hna gē vēr̄yokuŋ va, do tēfēlehnēniha Yesu.

Asan ale nkeni gē yine

21 Yesu gē vērēfal vēlēŋu va ŋjiniho naŋ Kaperēnaŋum hna. Fac ntaŋwēla wasēwif hna, Yesu tēnkēko caliŋa hna do pēgw karaŋēndēhni vahnē va.

22 Vēle hnēpadēhawo va pēmpēhnahnēkēhniwo gante karaŋēdēhēhniwo ka, kabi gelohna gante karaŋēdēnihēhni vēharaŋ sariya ka; umē, g'ucankaf karaŋēdēhēhniwo.

23 Hnē wati rac dēnk asan ale pēlako yine tēnkēko caliŋa ntēŋ hni hna do ndekako:

24 «Ye ye yēbēlan fu, Yesu mbē Nasaret? Afērēkanēfu bi yijēru? Njētēbu dūs ale yeru ŋa: Afacah ale payik Wēn ŋa yeru!»

25 Yesu mē ŋañēnahnēka yine ŋa ntehna: «Demēhnary do cahnēr̄yehna aŋi asan!»

²⁶ Yine ÿa më ñenkëka asan a gë fanka do më cahnëka ndekatënd ðus.

²⁷ Vahnë va fop pëmpëhnahnëkëhniwo ðus do tëyëlëndëniho: «Ye ga ye inji karañ kasëk nte yëðahnik g'ucankaf ñi? Aÿi asan wëla wayine ña ntehnëðëhëhni ntini iñë do mawëndëniha!»

²⁸ Awa, pëgwiko tañ nësënde soñe Yesu ÿa resiÿo Galile hna fop.

Yesu njërënëðëhëhni vëres vëyabah

²⁹ Ante cahnëniho caliña hna Yesu njiniho gë Simo gë Andëre tere lëw hni hna do Sak gë San fëna njintiniho.

³⁰ Hara, hnëmu asëvalu Simo ndakëko, kabi mbahn inji njakëkawo; ga təkək Yesu, më pëyaniha soñe lëwu ÿa.

³¹ Yesu më tēhaka, pēlaka vāk ÿi, matëndelehna. Yak mbahn wā tavēlehna do pëgwēlehn nehētēhnëndēhni.

³² G'anëka ga, ga njok lav a, vahnë va nji-nenëhniðënihawo Yesu vële resëko va fop do gë vële pëlanio wayine.

³³ Vahnë vëvë nañ va fop haryënkwa rënka tere hna mbarëpëlëniho.

³⁴ Yesu njërënëkëhniwo vëyabah vële resëko sifa wates wanëmpëlah do ntakëhniwo fëna wayine wayabah. Tavëlëhniwohna wayine ña nësëni, kabi vëhni njëtëniho bi mo nke.

Yesu nkwayëtaðëho Galile hna

³⁵ Wakëwak fo, Yesu matëko cahn nañ hna, nji ñëw hn'ile njirëk, do hnam njëfaðëho.

³⁶ Simo gë vërefëlëntañu njilehneni njëkëlehniniha;

³⁷ ga nuniha, më ntehnëniha: «Vahnë va fop njëkëlehnëdfënihi.»

³⁸ Yesu më ntëkwakëhni: «Yinëfu sëñ haŵary, hnë vankol vamb ðarël vi. Tëfëko fëyahnu hnam fëna Wanës Wakasëk ña, kabi soñe umë yijëbu.»

³⁹ Do njilehnëni hnë Galile hna fop; pëyaðfëhëniwo Wanës Wakasëk ña vacaliña vamb resiño va do ntaðfëhëniwo wayine ña.

Yesu njërëndëha ahwëhn mbiÿ

⁴⁰ Ahwëhn mbiÿ ña më njijëk haryënkŵ Yesu ndëkwëhnëk do muntahna ntehna: «Ge ñaðu, kodu ayërëno, afacënëlehno.»

⁴¹ Yesu më kaÿëhnahnëka g'umë; më njelëk vák ÿa, ñaka do ntehna: «Ñaðëfu: Pacëry!»

⁴² Tañ, ambiÿ ña tavëlehna do pacënëlehni.

⁴³ Awa, Yesu më ñañëhnahnëka, cañëta, ntehna:

⁴⁴ «Nëpary ðus, ant'afëyahna ahnë wañi; yiry njëki asëna wasaðëha ÿa, do canëry saðëha le kerëk Moyis ntinde ÿa. Koyëna vahnë va fop njëtëdfëni pacëru.»

⁴⁵ Asan a njiko, bare pëgwëko pëyahnénd ilewo-le hna ile yeha ÿa. Soñe rac Yesu kodilohna mbok tënk wahnaŵ hna gante ñað ka; hnë wëwac wayirah hna ñëwëdfëho. Do vahnë va njijëdëniho ÿalu hna matindëni gante-wo-gante.

2

Yesu asan ale ye vorovoro njërëndë

¹ Ga ndëcëk wafac, Yesu më mbok njik Kaperënaÿum, do njëtayiko tere hna nke.

² Kore vahnë varëpëlëko hnam, hafo golohna igwac wëla për hna rënka tere hna. Yesu Wanës Wakasëk ña pëyadëhëhniwo.

³ Vësan tëkëlehnini, njonëhnihi Yesu ale ye vorovoro ndifini vësan vëhnah.

⁴ Bare wahodilohna tufëniha Yesu, vahnë va pëbëniho. Awa më kayëni tëjëtëni ile rëjahnik cery ña bay hn'ile nkeho Yesu hna; më cëlëndëniha ale yeho vorovoro ryakëko uway hna hatëh hante ntiniho hna. ⁵ Ga nuk Yesu kwëtahn vëyi vësan ña, më ntehnëka ale ye vorovoro ÿa: «Ajë mën, wameh hu ña tavëhniru.»

⁶ Awa vëharan sariya vëryampo, vële lañako hnam va, nahadëniho:

⁷ «Soje ye nësëd ayi asan aki? Wënu ña njewëd! Mo hod tavëhn wameh? Wënu ña fo hod!»

⁸ Yesu njëtëko tan itoñan dëw hni ña, më ntehnëkëhni: «Soje ye hnahadun aki?»

⁹ Ge ntehnëbu: “Wameh hu ña tavëhniru”, ma ge ntehnëbu, “Matëry, ahnuf uway hu wã, ayas?” ryampo bi ÿak hnëjëk nësi hnë wanj?

¹⁰ Bare ñadëfu ayëtu: Ajë Ahn'a kwëhnak fanka tavëhna ahnë wameh duniya li.» Awa Yesu më ntehnëka ale ye vorovoro ÿa:

¹¹ «Ami ntehnëdëmi, matëry, nufëry uway hu wã awënc!»

¹² Matëlehn tan, nuf uway lëwu wã, cahnelehn tase vahnë va fop. Soje umë, pëmpëhnahnëkëhniwo dus; umë cëmbëdëniha Wënu ña ntehnëndëni: «Kobëri nulëfuhna g'iÿin ki!»

Yesu macëdfëha Levi

¹³ Yesu gë tëfary lant sankaf Galile ka mboko nji. Vahnë vëyabah yihahnidëhawo do karanëdfëhëhniwo.

¹⁴ Ga ndëcëd, më nuka Levi, aju Alëfe, ga ntañak biro hn'ile cosahnëde ÿatëtanke hna. Yesu më ntehnëka: «Tëfe!» Levi matëlehn, tëfa.

¹⁵ Tac Yesu tokëko roka tere Levi hna. Vëřëf ÿatëtanke vëyabah gë vëwën tokëlandëniho do gë vëřëfal vëlëwü va, kabi njabëniho sifa vahnë vërac hnë vële řëfalëdfëhawo hna.

¹⁶ Vëharan sariya vële yentiko gë wafarise va nunihawo Yesu ga tokëlandëni gë vëyi vahnë fop, më tëyënihëhni vëřëfal vëlëwü va: «Soņe ye tokëlahnëdfëni gë vëřëf ÿatëtanke do gë vëwën vi?»

¹⁷ Yesu nkwëryëkëhniwo, më ntehnëkëhni: «Vële wok vëresëna va ßalëlëhniha g'ayëřën, vëres va valëkëhni. Yijëla wacëwëhni vële satëk, bare vëwën yijëbu wacu.»

Yesu nësëd soņe suņ ÿa

¹⁸ Fac ryampo, vëřëfalSan Ayary va gë wafarise wã cuņëniho. Awa vahnë më njijëni tëyëniha Yesu: «Soņe ye cuņëdfëni vëřëfal San Ayary vi gë wafarise wï, do vëřëfal hu vi vësuņëdfëna?»

¹⁹ Yesu më ntëkwakëhni: «Ntiyahnëku bi vëfay iñël va kodëni cuņëni wati nte nkelahnëni g'ale ÿëlëd a? Kodëna nke koyëna! Wahodëna cuņëni ge g'ale ÿëlëd a nkolahnëni.

²⁰ Bare wati yejëk ile nufëhnandeniha ale ÿëlëd a; fac rac cuņëdfëni.

21 «Ahnë kadëdina ankwëÿ pand kasëk, nte wok kwëÿana ten, hn'ipand cër; ge gena më, ankwëÿ pand kasëk iña, ge ndagik, kwëÿad do citëd pand cër iña do hatëh ha njankëd d'us.

22 Ahnë tawëdina fëna uñen kasëk hnë waryëpët wasër; ge gena umë, uñen uña tënkenëd waryëpët w'a: uñen uña ndehëtað, waryëpët w'a fëna përekad. Uñen kasëk uña hnë waryëpët wëhasëk tawëde!»

Yesu ye Ahwëhn fac ntawëla ña

23 Hnë fac ntawëla ndampo, Yesu wëhaÿ ndëcëtaðëniho gë vërefal vëlëwu va. Ga njasëdëni, vërefal vëlëwu va pëgwëlehnëni nkubëndëni vantimp va do cemëndëni.

24 Wafarise wale yeho hnam w'a, më tëyëniha Yesu: «Yëkëry, soñe ye ntidëni vërefal hu vi ile nkok mawëryana sariya fu ÿa ntiyi hnë fac ntawëla hna?»

25 Yesu më ntëkwakëhni: «Kobëri karañëluhna bi ile ntiko David hnë fac ryampo ante mbalëkëhniwo do inte yokëhniwo, umë dënk gë vërefëlëntawu va?

26 Tënkëko cery Wën hna do tok mburu nte kwëtëhniko Wënu ña. Abiyatar yeho asëna wasadëha asankaf a wati rac. Sariya fu ÿa vësëna wasadëha va fo mawëryanëko tokëni vamburu vatac, bare David nufëko do njëd'ahni fëna vërefëlëntawu va.»

27 Yesu më mbok ntehnëkëhni kat: «Ntawëla ña soñe ahn'a liyik; ahn'a diyina soñe ntawëla.

28 Soñe umë, Ajë Ahn'a dënk ye Ahwëhn wëla fac ntawëla ña.»

3

Yesu ahnë njërëndëf hnë fac ntawëla

¹ Fac ryampo, Yesu mboko tënk caliņa hna. Asan ale cëmëko vák yeho hnam.

² Wafarise wã njëkëdënihawo dus Yesu bi njërëndëfëha hnë fac ntawëla hna, kabi ñadëniho nuÿani ile pëyahnedëni menëk pëlahni.

³ Yesu më ntehnëka asan ale cëmëko vák ÿa: «Matëry, ahan fagant.»

⁴ Tac më tëyëkëhni: «Ye ntehnëk sariya fu ÿa? Ntiyi ufërën hnë fac ntawëla hna ma uwëh? Afëhëta ahnë icëm ma aryawã?» Waÿadilohna ntëkwani.

⁵ Yesu njëkëkëhniwo vëhni fop ga ntavah do njiwëhnahnëkawo fëna kabi ñwëÿëni vëhwëtahnëdëina. Awa më ntehnëka asan a: «Yeli vák hu ÿi.» Njelëlehn do vák ÿa mbokalehna fërën fo.

⁶ Wafarise wã cahnëlehnëni caliņa hna njini mbarëni gë wëlawo ahnawã wã Erođ soje nësëlëni bi hak kodëni ndawëhnahnëniha Yesu.

Kore yabah yihahnidëha Yesu

⁷ Yesu gë vërëfal vëlëwu va njiniho gë cape lant Galile ka do kore sankaf rëfëlehnëkawo. Vahnë vërac Galile gë Yude matiniho,

⁸ do gë Yerusalem, gë resiÿo Idumeya, gë resiÿo ile ye gë cape ñëntaw Yurëdan ka do gë caharaß Tir gë Sidon. Wakore watac vëhni Yesu njijëniho, kabi njëtaniho ile ntid ÿa.

9 Awa Yesu më tëyëkëhni vërëfal vëlëwu va njonëhnniha kulu kay hnam kabi kore ya peñëlëdëniho caharab lëwu:

10 njërënekëhniwo vahnë vëyabah, awa vëres va fop cëñëlëdëniho soje ñakëniha vëhni fëna.

11 Do ge vële pëlani wayine va nunihawo, ndëkwëhnëdëni haryënkwa lëwu do ndekandëni: «Ajë Wënu na yeru!»

12 Bare Yesu nañënahndëfëhëhniwo ntehnëndëhni ntë pëyahnëni bi mo nke.

Yesu tëhnadëhëhni Pëhw gë Vëhi va

13 Yesu kayëko hn'ikuñ, macëkëhni vële tëhnako njijëni le nkeho hna do njiniho.

14 Koyëna tahnëkëhniwo Pëhw gë Vëhi va [do macëhni vëfayik] soje tëfëlëndëni g'umë do payëndëhni pëyahnëndëni Wanës Wakasëk na,

15 do g'imëk ntandënihëhni wayine na.

16 Wëlihëhni Pëhw gë Vëhi va: Simo nte macëko Yesu Piyer;

17 gë Sak, g'aheryu San, vëhni vëhi tak viju Sebede yeho. Yesu Bowanerëges macëkëhniwo. Umë fëhnëtanëd «vësan vële mëntëlëni g'ufarat»;

18 Andëre, gë Filip, gë Barëtelemi, gë Matiye, gë Toma, gë Sak aju Alëfe, gë Tade, gë Simo ale hahnëndak soje nkal dëw hni na Kanan,

19 do gë Yuda Isëkariyot, ale yed aroka Yesu ya.

Yesu, vëvë tere lëwu va yad nufëniha

20 Tac Yesu më mbokak gë tere. Umë gë vërëfal vëlëwu va wahodilohna tokëni roka ya kabi hnam fëna vahnë vëyabah varëlëko.

21 Vëvë tere lëwu va, ga njëtani watac, kahnëtalehnëni soje nji nufiniha, kabi ntehnëdëniho: «Cenaka!»

Yesu gë Belësebul

22 Vëharan sariya vële wātiko Yerusalem va ntehnëdëniho: «Asankaf yine le wacik Belësebul ŷa fëläka!» do kat: «Iŷi yine yëdadëha fanka canahnëndëhni waŷi wayine!»

23 Awa Yesu më macëkëhni nësëhnëkëhni g'inqi mëntëndëlehn: «Sintani hak kod cëna umë dënk?»

24 Ge vële vankëk inaw mëtëdëni vëhni fo, naw tac godina kahn;

25 do ge vële vankëk tere mëtëdëni vëhni fo tere rac godina kahn.

26 Awa ge Sintani mëtëryad umë fo, ge ucankaf ntëwu ŷa gona mbank, godina nko kahn, tëkwëd.

27 Ahnë kodina tënk hnë tere asan ahwëhn fanka do nuf hnapul lëwu ŷa, ge ñabëlahna ten asan ahwëhn fanka arac; ge ñabëka, kod nuf lewo-le ŷa tere lëwu hna.

28 Toña ŷa fëyadëmu: vahnë va, kode tavëhnini wameh wadëw hni ŷa fop gë wayew wante njewëdëniha Wënu ŷa fop.

29 Bare ale yewëdëha Iyir Ipacah inja tavëhnëdëna muk, uwi wëh dihëtëdëna.»

30 Yesu nësëhnëkëhniwo koyëna kabi vëhni lehnëdëho: «Gë yine nkeni.»

Hnëmu Yesu gë vëheryu

31 Hnëmu Yesu gë vëheryu tükëlehnini; ñëwëni pë hna do payëniha ahnë macehna.

³² Vahnë vëyabah lañako caharab Yesu, më ntehnik: «Nëpary, hnëmuh gë vëhery hu për hna nkeni, macëdënihi.»

³³ Yesu më ntëkwakëhni: «Mo ye hnëm mën ÿa do gë vëhery mën va?»

³⁴ Tac më njëkëkëhni vële lañako caharab lëwũ va do ntehn: «Yëkëryin, hnëm mën ÿa gë vëhery mën va ani nkeni.

³⁵ Vële lid ile ñad Wënu ña vëhni ye hnëm mën ÿa gë vëhery mën va.»

4

Uhnës uryindaryindan soje ahnad uhnëda wã

¹ Yesu mboko pëgw karajëndëhni tëfary lant Galile hna. Kayëko hnë kulu ile yeho lant hna, ntaña kabi kore sankaf varëpëlëko caharab lëwũ. Darël wënka hna ñëwëniho ² do Yesu gë wahnës wadindaryindan karajëdëhëhniwo viyë viyabah; hn'ikaraj dëwũ hna ntehnëdëhëhniwo:

³ «Nëparyin! Fac ryampo asan yiko ipahn uhnëda kaÿ dëwũ hna.

⁴ Wati nte pahnëdëho wanjéc ña, wëdampo nkaw hna njoko: wusëry wã më njijëni kohnëni.

⁵ Wëdampo wëraka njoko ile nkok yabëna nkal. Wanjéc ña pëhnëlehn taj kabi nkal ña tëwëlohna.

⁶ Ulav wã, ga njakëk, më kankënëk wayor ña, kabi vënkahn va yabëlawohna.

⁷ Wanjéc wëdampo hnë wadëmpëhn njoko. Wadëmpëhn ña më naÿëk do ndaw hahnëda wã, ñoñ dëwëlohna.

⁸ Bare wanëc wëdampo nkal përen hna njoko; pëhnëko, naỹ do ntëw̃: wëdampo wanëc wafëhw warar (30), wakaŵary wafëhw imbëd g'iryaw̃ (60), do wakaŵary kat keme (100).»

⁹ Yesu më mbok ntehnëkëhni: «Nëparyin d̃us, ge kwëhnarun vanëf awëryahnu!»

Soŋe ye nësëd̃ Yesu gë wahnës wad̃indaryindan

¹⁰ Vële rëfëlehnëdëhawo kwëlëkwël va do gë vëfayik pëhw gë vëhi va, ga nkeni vëhni fo gë Yesu, më tëyëniha soŋe wahnës wad̃indaryindan w̃a.

¹¹ Më ntëkwakëhni: «Nuŷarun w̃uhnë uyët ile sow̃iko, hnësëd̃ soŋe Naw̃ Wënu ŋa, bare vëyëntaw̃ vi had uhnës uryindaryindan fo nkwëryëdëni,

¹² do koyëna:

«“Kod̃ njëkëni d̃us, bare hara wahnud̃ina paryi, kod̃ nkwëryëni d̃us bare hara ñoñ wayëtëna paryi,

ge gena umë mbokajakëndëni gë Wën do Wënu ŋa tavëhna këndëhëhni wameh wadëw̃ hni ŋa!”✧»

Yesu uhnës uryindaryindan ahna d̃ uhnëd̃a w̃a nkabahnëd̃

¹³ Tac Yesu më ntehnëkëhni: «Yëtëluhna ile ye uwi uhnës uryindaryindan? Awa hak kod̃un ayëtu wahnës wad̃indaryindan wayëntaw̃ w̃a fop?

¹⁴ Ayam a wanës Wënu ŋa pahnëd̃.

15 Vëryampo had nkaŵ nkeni le njođ wanës hna: ge tøk nkwëryëni, Sintani tøkif tebhëni wanës wante fahnik hnë vëhni ña.

16 Vëryampo had nkal kwëhn wëraka nkeni: nkwëryëđëni wanës ña do g'uhnatah maŵadëni.

17 Bare waravëđina kwëhna vënkahn hnë vëhni, toye fo kwëtahnëđëni. Ge ryëñah ŵa tøkëhnikëhni ma ge mbërehnini soje wanës Wënu ña, tavëđëni tañ kwëtahn ña.

18 Vëryampo kat nkeni had uhnëđa ule yod wadëmpëhn, umë ye vële wëryëđ wanës,

19 bare wëbal yi đuniya ña, ibora hnapul ña, do g'iña ile-wo-le ña tënkëđëhëhni, ndaŵëđëni wanës ña do ñoñ dëwëđina.

20 Bare vëryampo, hn'inkal përen hna tebadëni wanës ña: nkwëryëđëni wanës ña, kwëtahnëđëni do nkeni had ile lëwëđ, wëđampo wafëhw warar (30), wañëntaŵ wafëhw mbëđ gë ryaŵ (60), do wakawary kat keme (100).»

Uhnës uryindaryindan lampu

21 Tac Yesu më mbok ntehnëkëhni: «Ahnë pëđëđ bi lampu tac kob g'ancëhn ma kuyët hn'ipad? Gena bi kañëde yañ?

22 Ile soŵik ya fop tufahnëde, do ile soŵiko hn'umëhwëry ña fop njode humpen hna.

23 Nëparyin đus, ge kwëhnarun vanëf awëryahnu!»

24 Yesu më mbok ntehnëkëhni kat: «Kwëtahnëryin nëf ile wëryëđun ya! Wënu ña ñañëndëhu g'añëña nte yañahnëđun ŵuhnë dënk ña do nkwënëđëhu kat.

25 Kabi ale hwëhnaƙ ỹa nkwënënde; bare ale wok kwëhnana ỹa tebëde wëla toye ile liyahnëka tëk nuỹa ỹa.»

Uhnës uryindaryindan uỹëc ule fëhnëd umë fo

26 Yesu më mbok ntehnëk kat: «Wëlin g'ile mëntëlëni Inawñ Wënu ƚa: asan fahnëd uhnëda kaỹ dëwu hna,

27 tac fac-wo-fac ndakënd g'umëd ga, matënd g'acahnëfëd ga. Waƚëc ƚa pëhnëd do naỹ hara yëtëna g'ante pëhnahnëk hafo naỹ ka.

28 Nkal ƚa, umë dënk fëhnëndanëd uhnëda wã: wayor ƚa ten, tac uyat wã, do tëkwahn idaf waƚëc ƚa.

29 Puhnand tuƚ waƚëc ƚa daf ƚa, asan a pëgwëlehn ndokuñënd g'ikáca dëwu ƚa, kabi wati uhác wã rëkëk.»

Uhnës uryindaryindan uỹëc mutarëd

30 Yesu më mbok ntehnëkëhni kat: «Ye hodën mëntëndëlehnin Inawñ Wënu ƚa? Gë iỹëhne uhnës uryindaryindan kodën nkabahnin?

31 G'uỹëc atëh mutarëd mëntëlëni; ge pahnik, uỹëc rac ye ule ỹak vak wã wabë duniỹa li fop,

32 bare ge nadik naỹëd hafo ntëb wanëda wante ye sarëdɪƚ ƚa fop. Cantëd wahni wahnayah hafo wusëry wã kodëni kofëndëni cën dëwu hna.»

33 Koyëna karajëdëhëhniwo Yesu g'iỹi sifa wahnës wadindaryindan; gante kodëni nkwëryëni ka nësëhnëdëhëhniwo.

34 Nësëhnëdëlëhniwohna hara gena gë uhnës uryindaryindan; bare ante nkeniho gë vërëfal

vëlëwu va fo, wahnës wafındaryindan wã fop nkabëkëhniwo.

Yesu tëryëd sël sankaf

³⁵ Hnë fac rac ga nëkak, Yesu më ntehnëkëhni vërëfal vëlëwu va: «Danëtanëfu gë cape ñëntaŵ lant hadi.»

³⁶ Më koyanihëhni kore ŷa; vërëfal va më njoniha Yesu hnë kulu le nkehahnëko hna. (Awa, kabi Yesu hnë kulu tëko nke, më koyanihëhni kore ŷa do pëgwëni ndanëtandëni.) Wakulu wakaŵary tëfëlëniho.

³⁷ Tac sël sankaf pëgwëlehn cëlënd ðus, wavonkëlo wënka ña njohandëho kulu ŷa, hafo pëgw tëmpënd hnam wënka ña.

³⁸ Yesu haŵëhni kulu hna ndakëko wakwëd. Awa vërëfal vëlëwu va më nëgëtëniha ndekatëndëni: «Aharan, cëm inja yeyinëk: kwëtahnëlihëfuhna bi nëf?»

³⁹ Yesu, nëgalehn, ñañënahna sël ŷa do ntehna lant ŷa: «Ñëwëry yam! Demëhnary!» Sël ŷa tëryalehn do njamëlehn fop.

⁴⁰ Tac Yesu më ntehnëkëhni: «Soŋe ye ntakëku aki? Soŋe ye worun kwëhnaluhna kwëtahn?»

⁴¹ Bare vërëfal va ntakëkëhniwo ðus, më ntehnëlëni: «Mo ga ye awa aŷi asan? Wëla sël ŷa gë wavonkëlo wënka ña maŵëhnëdëniha!»

5

Yesu asan ale pëlani wayine njërënëd

¹ Tëkëlehnëni gë cape ñëntaŵ lant Galile ka, hn'inkal bulunda Gerasen hna.

² Ga cëlëk Yesu kulu hna, asan cahnëlehni wayag hna, nijjënd pankëlëni. Asan arac yine fëlakawo

³ do wayag hna ntëdëko. Ahnë kodilohna mbok ñaba, wëla gë vankënca;

⁴ ñabëdëho kwëlëkwël wapary ña gë wame waryëhwëra do wëbák ña gë vankënca, bare nkubëdëho waryëhwëra wã do mbëkëtëdëho vankënca va. Ahnë mëkëdïlawohna terya.

⁵ Ndekadëho wayag hna do gë wahuj wale yeho tëfary lant hna g'umëd gë g'anent hara teryëdina, do cërehnadëho gë wëraka wã.

⁶ Më nuka Yesu ñawët; awa më nkaryëk nji ndëkwëhn haryënkw lëwu,

⁷ do ndeka gë fanka: «Ye ye yëbëlan fu, Yesu, Ajë Wën Hunte Sëpëk Fop? Këlami g'uwac Wënu ña antë aliwo uwëh!»

⁸ Asan a nësëko rac kabi Yesu tëko ntehna yine yã: «Cahnëryehna ayi asan!»

⁹ Tac më tÿyëka: «Hak maciru?»

Yine yã më ntëkwaka: «Wac mën wã “Njabëbun” ye, kabi vëyabah yebun.»

¹⁰ Do më këlaka antë canëhni nkal hna.

¹¹ Kore sankaf vampëhëmpëh ryavëdëho hnam, ðarël kuñ hna.

¹² Wayne ña më këlaniha Yesu ntehnëni: «Cañëtëryifu rënkëfuni vañi vampëhëmpëh!»

¹³ Yesu më mawëryanëkëhni. Awa wayine ña cahnëlehnëniha asan a do njini tënkënihëhni vampëhëmpëh va. Hara kore vatac nkëhnëko tükëni wawuli wahi (2,000) vampëhëmpëh. Nëñëlëlehnëni vampamb kuñ hna njini ntëbani lant hna do cëmëlehnëni fop.

14 Vësan vële heryëdëhëhniwo vampëhëmpëh va, nkaryëlehnëni nji pëyahni watac naŵ hna do gë wëhaÿ hna. Vahnë va njilehnini njëkëni ile liyak ÿa.

15 Tëkëlehnini hn'ile nkeho Yesu hna do nuniha asan ale pëlahi kore wayine ÿa: ntañako, ntiyako viÿi do hakili ÿa mbokakawo fërën fo. Ntakëlehnëhni.

16 Vële yantiko fop va më tëfëtanënihëhni ile yeha asan ale pëlahi wayine ÿa gë kore vampëhëmpëh ÿa.

17 Awa, pëgwëlehnëni këlandëniha Yesu cahn resiÿo lëŵ hni hna.

18 Wati nte kayëdëho Yesu kulu ña asan ale yërënik a më tëyëka maŵëryana tëfëlënti g'umë.

19 Bare Yesu maŵëryanëlawohna, më lehnëkawo: «Bokary gë bulunda hu, do afëyahn fop ifërën ile ntinëhnik Ahwëhn a kabi kaÿëhnahnëka gë wëjë.»

20 Awa asan a njilehn pëgw pëyahniënd hnë Wahnaŵ Pëhw hna fop ile ntinëhnikawo Yesu ÿa; do fop vële wëryëdëhawo va pëbëkëhniwo fëmpëhnahnah wã.

Aryagu Yayërus g'asëval ale ÿakëd viÿi Yesu va

21 Yesu mbokako gë kulu ÿa gë cape ñëntaŵ lant ka. Ga tükëk hnam, kore sankaf varëpëlëko caharaß lëŵu; ante nkeho tëfary wënkã ña,

22 tükëlehni asankaf caliña ale waciko Yayërus. Më nuka Yesu, ndëkwëhnelehn haryënk w lëŵu

²³ do këlahna ðus ntehna: «Këlami, fandag mën fa cëm inja nke. Yij arinda wëbák ñi afehëtahna!»

²⁴ Yesu njilehnëni g'umë.

Kore sankaf lapëhna kowo do peñëdënihawo vacape va fop.

²⁵ Hara asëval yentiko hnam ale njidëho sat kobëri hnë wabëhn pëhw gë waki.

²⁶ Njiko hnë vëyehn vëyabah, yehna ña mbërehnëkawo ðus, fop canëko koryi lëwu ña, bare ñoñ ðemalawohna; nuko nkwënanda res wã.

²⁷ Nkwëryëko ga nësëde soñe Yesu ña. Awa më njijëk kamëhni lëwu kore hna ñak cud Yesu ña.

²⁸ Ntehnadëho: «Wëla cud ntëwu ña fo ñakakëndëbu njërakëndëbu.»

²⁹ Ga ñakëk, sat ña teryalehna tan do njëtalehn njërëk res lëwu wã.

³⁰ Wati rac dënk, Yesu njëtalehn fanka sahnëka. Më cahëtak gë kore teryëhni: «Mo ñakëk cud mën ña?»

³¹ Vërefal vëlëwu va më ntëkwaniha: «Nuru kore ña peñëdënihi gante-wo-gante, do arëyënd: mo ñakëko?»

³² Bare Yesu njëkëkëhniwo caharaß lëwu, nuhahna ale lik watac a.

³³ Asëval a mbalëdëho ntakah ña kabi njëtëko ile yehawo ña; awa më njijëk ndëkwëhn haryënkwo Yesu do pëyahna toña ña fop.

³⁴ Yesu më ntehnëka: «Aryag mën, kwëtahn hu ña njërëni. Yiryeyi gë yam do ures hu wã bokanidëhna.»

³⁵ Koyëna nkoko nësënd Yesu tēketëni vëfayik matini gë tere Yayërus do ntehnëniha: «Aryag hu gona. Bokawo avërehna Aharan a.»

³⁶ Bare Yesu kwëtahnëlohna nëf wanës wadëw hni ña më ntehnëka Yayërus: «Antë ntaki, kwëtahnëry tuñ.»

³⁷ Mawëryanëlawohna ahnë ntapëhnahna gë tere Yayërus ge gena Piyer, do Sak g'aheryu San.

³⁸ Tëkëlehnëni tere hna, Yesu nkwëryëko wëñaw wayabah, vëryampo kodëniho, vëyëntaw va ndekadëniho.

³⁹ Më tēnkëk tere hna do ntehnëhni: «Soñe ye yāwërun aki? Fandag fi cëmëna, wakwëf fo ndakëk.»

⁴⁰ Bare njafañëdënihawo.

Awa më canëkëhni vëhni fop, nkoni rëmu fandag fa gë hnëmu do gë vëréfal vërar vëlëwu va do tēnkëni cery nte nkehahnëko fandag hna.

⁴¹ Më pëlaka vāk yā do ntehna: «Talita Kum!» (Umë fëhnëtanëf: «Ntehnëdëmi: Fandag, matëry!»)

⁴² Fandag fa matëlehn tañ, pëgwëlehn njasënd (kabi wabëhn 12 kwëhnako). Wati nte nuniho cëmëna ña, pëmpëhnahnëkëhniwo ðus.

⁴³ Bare Yesu më ñañënahnkëhni ntehnëhni antë pëyaniha ahnë; tac më ntehnëkëhni: «Yëdfaryina ile tokëf.»

6

Vahnë vëvë Nasaret va vëhwëtahnëdëlahna Yesu

1 Yesu matëko hnam nji hn'ankol nte naŷahnëko hna; vërëfal vëlëwu va ntapëhnanihawo.

2 Hnë fac ntaŷëla hna pëgwëlehn karañëndëhni caliņa hna; vahnë vëyabah hnëpadëhawo do pëmpëhnahnëkëhniwo ðus.

Ntehnëdëniho: «Ne ñëjgak iŷin? Ye ga ye yasery ule kwëhnak wï, do hak kolahnëk ntind uwi fëmpëhnahnah?

3 Gena bi umë ye ali vacery va, aju Mari, acëru Sak, Yose, Yud, do gë Simo? Vëheryu vësëval va vëlëdëntina bi ani gë fuhnë?» Vëlënënëlaŷohna.

4 Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Kila ntënënik gante-wo-gante, bare gena nkol nte naŷahnëk hna, hnënk lëwu ŷa vëlënënëdilahna, gë vëvë tere lëwu va per.»

5 Yesu kolëlohna nti hnam wëla fëmpëhnahnah ryampo, ge gena vëres vëryampo fo tindëko wëbák ŋa do njerënëhni.

6 Do pëmpëhnahnëkawo kabi vahnë vëvë nkol tac vi vëhwëtahnenä.

Yesu payëkëhniwo vëfayik pëhw gë vëhi va vëhi vëhi

Tac Yesu njiko karañëndëhni vankol vamb caharaß hna fop.

7 Më macëkëhni Pëhw gë Vëhi va payëkëhni vëhi vëhi. Njëdäkëhniwo fanka g'ucankaf ntandënihëhni wayine ŋa

8 do ntehnëkëhniwo aki: «Ant'ayoyawu ñoñ ge njidun, ge gena ryoko ryampo; ant'ayoyawu ile rokëdun, kufa, koryi wakufa hun hna.

9 Përyaryin wapary, bare ant'ayoyawu acud kawary.»

10 Më mbok ntehnëkëhni kat: «Ge tëkerun hn'inaŵ, ñëwëryin hnë tere ile hacanderun hna fo hafo hale matëdun hnam.

11 Ge vahnë vëvë naŵ va ñwëyëni vëhacadiluhna ma vëhnëpadiluhna, cahnëryin hnam do avankatëndu ivëd vë wapary hun ŷa: umë njëtëdëni vëlina fërën do Wënu ña nëñëlahna gë vëhni.»

12 Pëhw gë Vëhi va më njini karanëndënihëhni vahnë va soñe nkwëcëtani vankeya vantëw hni va.

13 Ntafënihëhniwo wayine wayabah do njërënedënihëhniwo vëres vëyabah turatëndënihëhni wagu ña vankaf hna.

Icëm San Ayary a

14 Ahnaŵ a Erođ Antipas nkwëryëko ga nësëde soñe Yesu ŷa, kabi ŵac lëwu ŵa campëko gante-wo-gante. Vëryampo ntehnëdëniho: «San Ayary a vëhnik! Soñe umë kwëhnahnëk fanka ntihahnëd viyë vifëmpëhnahnah.»

15 Vëhaŵary ntehnëdëniho: «Kila Eli ye.»

Vëhaŵary kat ntehnëdëniho: «Kila le wëntëlëk gë wabë kobëri ña ye.»

16 Erođ, ga nkwëryëk wante rëfëtađeho ña fop, më ntehnak: «San Ayary a ye! Ntëpëtehnëbuha nkaf ña bare mbëhnik!»

17 Erođ pëlayëhnëkawo San, ñabi, do cëdëlehni soñe Erodiyad. Erođ ñëlëkawo mama nkehahnëko asëval aheryu Filip

18 do San ntehnëdëhawo Erođ: «Sariya ŷa maŵëryana aŷëla asëval ahery hu ŷa!»

19 Soŋe rac Erodiyaf ntavëkawo dŋus gë San do ñadëho ndaŋehna, bare kodilohna

20 kabi Erodf ntakëkawo g'umë; njëtëko asan asatah do asëvah ye do keryëdëhawo. Ge nëpadëhawo, nëŋandëhawo igwëry wanës wadëwu ŋa bare yëtëlohna ile ntid.

21 Bare hnë fac le ntihandëho ambënt fac ile nagahniko ŋa, Erodiyaf nuŋako fere fafërën ndaŋehnahna San. Fac rac Erodf ambënt cankaŋ ntiko, payehnekëhniwo vësankaŋ vëvë ucankaŋ ntëwu ŋa, vësankaŋ wasodaŋe wã, do gë vëvë karyënkwa Galile va.

22 Aryagu Erodiyaf tënkëko hn'ile nkeniho hna do nkaŋëhnëhni; Erodf gë vële macehnëko va per nëŋëkëhniwo gë fandag fa.

Awa Erodf më ntehnëka fandag fa: «Tëyërye ile-wo-le ŋadu ŋa, njëdadëmi.»

23 Njiko dënk hafo ntëkëhna aki: «Lëk njëdadëmi lakënde ntehni cape ndampo inaw mën inji rëyëruho.»

24 Fandag fa më cahnëk nji tëyehna hnëmu: «Ye rëfëko rëyu?»

Hnëmu më ntëkwaka: «Nkaŋ San Ayary a.»

25 Fandag fa ntëfëlehn mboka gante nkeni ahnaŋ gë vële macehnëko ka ntehna: «Ñadëfu ayëdaŋo tameki nkaŋ San Ayary a hn'ifëda mpan!»

26 Ahnaŋ a njamëlehnëko; bare kodilohna ŋwëyëryana, kabi ntëkëko tase vële macehnëko va.

27 Payëlehna taŋ sodaŋe lëwu ryampo ntehna: «Yoj nkaŋ San Ayary a.» Sodaŋe ŋa njilehn kaso hna ntëpëtehna San nkaŋ ŋa.

²⁸ Tac njoj hn'ifëda njëdfahna fandag fa, do fatac njëdfaga hnëmu.

²⁹ Vërëfal San va, ante njëtani watac ña, më njini nufëni ñas iña kwëtëni hn'iyag.

Yesu ndavëdëhëhni vësan wawuli mbëd (5,000)

³⁰ Vëfayik va, ga mbokajëni vëhni Yesu hna, më pëyaniha fop ile ntijëniho do karanjinhëhniwo vahnë va.

³¹ Yesu më ntehnëkëhni: «Njijën, njiyin hn'ile njirëk soje ayinëgawu toye.» Kabi njabëniho vahnë vële yijëdëho do yidëho va; Yesu gë vërëfal vëlëwu va wëla roka vëhodilohna tokëni.

³² Awa më njini gë kulu hn'ile njirëk hna.

³³ Bare vahnë vëyabah nunihëhniwo ga njidëni do njëtëniho gante njidëni ka; më matëni vankol hna fop, nkaryëni gë wapary fo hafo ndënkwehnenihëhni vëhni Yesu gë vërëfal vëlëwu va hnë yëwa le njihandëniho hna.

³⁴ Ante cëlëko Yesu kulu hna do nutëhni kore sankaf vahnë vërac, kaÿëhnahnëkawo d'us gë vahnë vërac, kabi had kore wape wante wok wahwëhnana ahékery mëntëlëniho. Pëgwëlehn karanjëndëhni viÿë viyabah.

³⁵ G'anëka ga vërëfal va më tëhaniha Yesu ntehnëniha: «Tëk mëd do hnani fëk fo ye.

³⁶ Koyaryihni vëÿi vahnë njini gë vankol vante ye caharaß vi ntëwajëni ile tokëdëni.»

³⁷ Yesu më ntëkwakëhni: «Yëdfaryinëhni wühnë dënk ile tokëdëni ÿa!»

Më tëyëniha: «Ñadu bi yifu sanëfu koryi yabah lawahnifu vamburu yëdfafuni tokëni?»

³⁸ Yesu më tëyëkëhni: «Vamburu vajëhw hwëhnarun? Yiryin ayëku.»

Umë njëkëni do ntehnëniha: «Vamburu mbëd g'uwis wuhi.»

³⁹ Awa Yesu më ntehnëkëhni dañëndëryinëhni vahnë va kore kore.

⁴⁰ Vahnë va më ntañani keme keme do gë wafëhw imbëd, wafëhw imbëd.

⁴¹ Tac Yesu më nufëk vamburu mbëd va g'uwis wuhi wã, kanjék g'ambin do camehna Wënu ña soñe iyi rokëtok. Më nkubëlehnëk vamburu va njëdahnî vërëfal va cahëlehnënihëhni vahnë va do cahëlehnënihëhni fëna wuwis wuhi wã vëhni fop.

⁴² Ale-wo-le tokëko hafo pihn.

⁴³ Vërëfal va njonihò vankubel vamburu va g'uwis wule tesëniho wã pëb vëkankel pëhw gë vaki.

⁴⁴ Hnë vële rokëko hna vësan wawuli mbëd (5,000)* yeho.

Yesu yan wënka hna njasëd

⁴⁵ Tac Yesu kayëndëlehnëhni vërëfal vëlëwu va kulu hna ndënkwahëhniha gë cape ñëntaŵ lant mbë ankol Betësayida ña. Hnë wati rac koyadëhëhniwo bulunda ña umë dënk.

⁴⁶ Ante koyakëhniwò ña, Yesu njiko hn'ikuñ soñe njëfa.

⁴⁷ Ga nëkak, kulu ña fagant lant hna nkeho, do Yesu umë fo woko nkal hna.

⁴⁸ Më nuk vërëfal vëlëwu va mbëraniho yiryery kulu ña ñus, kabi sël ña pankëlëdëniho;

---

* **6:44 6.44** *Vësan wawuli mbëd*: Vutah va gë vësëval va vëryëkwaryina.

awa g'ankëhn fac ɲa, më njidf gante nkeni njasëhatënd yaɲ wënka hna, do ñadëho ndëcëhni.

⁴⁹ Ante nunihawo ga njasidf yaɲ wënka hna, ntiyahnëkëhniwo ahnënkweł ye do më ndekadëni.

⁵⁰ Vëhni fop nudënihawo do ntakëkëhniwo.

Bare wati rac taɲ, Yesu më lehnëkëhniwo: «Ya wënaryin! Ami Yesu ye; antë ntaku!»

⁵¹ Tac kayëlehn kulu hna, darël lëw hni, do sël ɣa tëryalehn. Vërefal va pëmpëhnahnëlehnëhni duf,

⁵² kabi ñoñ vëwëryëlohna ile ryëcëtako ante cahëlehnëko Yesu vamburu va: wahakili walëw hni wä kodilohna njët rac, ntëbëkëhniwo.

Yesu njërëndëfëhëhni vahnë va Senesaret hna

⁵³ Ga ntëmpëtani lant ɣa Yesu gë vërefal vëlëwü va, tënkëlehnëni hn'inkal bë resiyo Senesaret hna.

⁵⁴ Kulu hna cëlëdëniho, njavëtatëniha taɲ va Yesu.

⁵⁵ Vahnë va nkaryiniho nkal hna fop do njinenëhni dënihawo vëres hnë wayala, le-wo-le nkwëryëniho nke hna.

⁵⁶ Hn'ile-wo-le njidëho Yesu hna, wahnaw hna ma vankol hna, vahnë va njonëhni dëniha wo vëres vëlëw hni va kwëtëndëni hëhni wayëwa bulunda hna do këladëniha wo tavëhni ñakëhni wëla wacëmët cudf cankaft ntëwü ɲa fo; fop vële ɣakëko va njërëniho.

7

Namu vacërakëlo

¹ Wafarise gë vëharan sariya vëryampo Yerusalem matiniho njijëni kwërëniha Yesu.

² Kamahnëniho vërëfal vëryampo Yesu va gë wëbák wante wok pacëna tokëdëniho roka ÿa, (më lehnëde waÿuhnana gante maÿëryak namu ka).

³ Kabi wafarise ÿa gë wasëwif waÿëntaÿ ÿa fop ntënënëniho wënamu wante tavëryënihëhniÿo vacërakëlo va: vërokëdïlohna hara waÿuhnana wëbák ña hafo pacëhni

⁴ do ge matiniho gë saha, vërokëdïfina hara vëfacënana ten. Ntënënëniho dus fëna wënamu wakaÿary, gante tëfëka ndagi vanëhëta, wapoti, do gë vapeya ka [do gë wafad ÿa].

⁵ Awa wafarise ÿa gë vëharan sariya va më tëyëniha Yesu: «Soñe ye nkoni vërëfal hu vi vëlënëndëfina wënamu vacërakëlo fu va, tokëdëni gë wëbák wante wok pacëna?»

⁶ Yesu më ntëkwakëhni: «Vahnë vële hnësëd ile nkoni vëlidïfina yerun! Kila Esayi toña kwëhnako ante nësehnëkawo Wënu ña soñe lëÿ hun ÿa. Aki kerëko:

«“Wënu ña më lehnëk: ‘Tÿi bulunda gë wanës ñi fo ntënënëdëniho,

bare wasakahn walëÿ hni hna ñaÿëtaniho.

⁷ Icëmb nte cëmbëdëniho ña kwëhnana nafa,

kabi ile karanëdënihëhni vahnë ÿa,

gena ikaran men,

bare ile karanëni vahnë fo ye.’[☆]”

⁸ Tavërun vakwëda Wënu va alënënahnu wënamu wante kahnëndëni vahnë.»

☆ 7:7 7:7: Esayi 29.13

9 Tac më nkwënëk: «Kolërun dŕus aravu vakwëda Wënu va ahahnëndahnu namu lëw̄ hun dënk!

10 Wëlin ile ŷadëfu hnësu ŷa: Moyis më lehnëko: “Dënënerÿihni vëhni rëmuh gë hnëmuh”,[☆] do fëna, “Ale lehnëka rëmu ma hnëmu wameh a tëfëka ndaw̄i.”[☆]

11 Bare w̄uhnë, karanjëdunëhëhni vahnë va: ge ahnë ntehnëka rëmu ma hnëmu: “Ile-wo-le wëkakëndëbu yëdayi ŷa ‘korëban’ ye.” Umë fëhnëtanëd: “Ile fehnik ntinëhna hni Wën sadëha.”

12 Koyëna tavëtentunëhëhni ntini ile ntehnëk sariya Wënu ŋa, alënëna rëmuh gë hnëmuh;

13 ntihëtëdun ile karanjëd wanës Wënu ŷa gë namu le haranjëdunëhëhni ŷi. Do ntidun viyë vihaw̄ary viyabah vile wëntëlëk gë virac ki.»

Viyë vile lidëha ahnë ale wok pacëna

14 Tac Yesu më mbok macëkëhni kore ŷa do ntehnëhni: «Nëparyino w̄uhnë fop, do awëryu:

15 iñë le tokëd ahnë* kodina tonkëna haryënk̄w Wën hna. Bare ile hođ tonkëna ŷa, umë ye ile sahnëd hnë umë ŷa.

16 [Nëparyin dŕus ge kwëhnarun vanëf awëryahnu!]

17 Ante tavëkëhniwo kore tënk tere ŋa, vëřëfal vëlëw̄u va tëyënihawo bi ye pëhnëtanëd wanës wadëw̄u ŋi.

☆ 7:10 7.10: Icahn 20.12 ☆ 7:10 7.10: Icahn 21.17 * 7:15 7.15 *Le tokëd ahnë*: Viyë viyabah vañik wok tokëdëna wasëwif hna. (Soñe Walevi 11)

18 Awa më ntëkwakëhni: «Wuhnë fëna, gwëryëdïluhna bi? Gwëryëdïluhna bi fop ile tokëd ahnë kodina tonkëna haryënkW Wën hna

19 kabi umë tënkedïna ntaŵary dëwu hna, ðonk dëwu hna tënked tac cahnëd mbahn dëwu hna?» (Gë waŋi wanës pëyahnedëho Yesu kodë toki ile-wo-le ŷa.)

20 Umë mbok ntehnëk: «Ile sahnëd hnë ahnë ŷa umë ronkënedëha.

21 Kabi bambery ntaŵary ahnë hna matid vinahan vimeh vinte liyehnedëhëhni vahnë ndakëndëni hara vëyëlëläna, ule, uryaŵ ahnë.

22 Njëkëlehnëdëni ndakëntal meh vësan ma vësëval vële ŷëlëk do ŷëlik, iña le nkok kwëhnëna, njapënant, tokand vahnë, kwëhna nkeya meh, iñëwary, ntehnëndëhni wameh vëŷëntaŵ, naŷënant, do nënkW.

23 Viŷë viŷeh fop bambery ahnë hna cahnid do umë ronkënedëha.»

Ikwëtahn asëval ale wok gena sëwif

24 Yesu matëko hnam nji resiŷo Tir hna. Tënkëko le ñadëho ñëw hna do ñadïlohna njëti hnam nke, bare kodïlohna coŵa.

25 Asëval ale hwëhnakawo fandag fante pëlako yine wëryëko ga nësëde soŋe Yesu, njilehni taŋ hn'ile nkeho hna ndëkwëhn haryënkW lëwu.

26 Asëval arac gelohna sëwif, hnë Fenisi mbë Siri hna nagiko. Muntadëhawo Yesu ntana yine ŷa aryagu hna.

27 Yesu më ntehnëka: «Tavëryihni tokëni ten vutah vi† hafo pihñëni, kabi yivëna nufi roka vutah ÿa këfëhnini vumbe vi‡.»

28 Asëval a më ntëkwaka: «Bare, Aharañ, la vumbe vi tokëdëni ile këfëdëni vutah ÿa.»

29 Awa Yesu më ntehnëka: «Ha, toña hwëhnaru. Soñe inji dëkwa, kodu aŵënc gë ÿal hu: yine ÿa cahnëka aryag hu.»

30 Mëncëlehn nji tëkata aryagu ga ndakëk hn'ipad: yine ÿa cahnëkawo.

Yesu kumim njërënëd

31 Tac Yesu matëlehn resiyo Tir hna, tëf Sidon mboka gë cape lant Galile, tëfëlehn hnë resiyo Wahnaŵ Pëhw hna.

32 Më njinenëhnijika asan kumim soñe tinda wëbák ña.

33 Awa Yesu më pitaryëka umë fo, ñaŵëtarya kore ÿa; më ndënëka watufa ña aryëñenkaha vanëf hna do cëkëna vák ÿa gë wato ña ñakahna ryëŵ ÿa.

34 Tac më kañëk g'ambin, njënëk bë sankaf do ntehna asan a: «Efata», umë fëhnëtanëd: «Pidëtary!»

35 Pidëtalehna asan a vanëf va, ryëŵ ÿa fëna pëtalehna do pëgwëlehn catënënd wanës ña.

36 Yesu ntehnëkëhniwo antë pëyahnëni; bare ante-wo-nte mbañëhnëdëhëhniŵo ña, vahnë va atac rëkëdëniho campehnëndëni g'ahawary wanës ña.

---

† 7:27 7.27 *Vutah vi fëhnëtanëk wasëwif wã. Vumbe va fëhnëtanëk vële wok vëyena wasëwif.* ‡ 7:27 7.27 *Vumbe vi fëhnëtanëk vële wok vëyena wasëwif.*

³⁷ Vahnë va pëmpëhnahnëkëhniwo dëcët; ntehnëdëniho: «Ile ntid ÿa fop caṇëk dus! Vëryëṇënkah va dënk nkwëryëndanëdëhëhni do nësëndanëdëhëhni vële wok vëhodïna nësëni va!»

8

Yesu vahnë wawuli wahnah ndavëd

¹ Hnë wati rac kore yabah voko mbarëpëlëni, do ñoñ golohna ile tokëdëni. Yesu më macëkëhni vëréfal vëlëwu va ntehnëhni:

² «Kaÿëhnahnëkoṵëhni vëyi vahnë, kabi wëli wafac warar yelahnëḅun do ñoñ vëworyaryëna ile tokëdëni.

³ Ge koyabuhëhni mëncëni hara ñoñ vërokëna, mbërahëdëni nkaw hna, kabi vëyabah hnë vëhni ṇawët matini.»

⁴ Vëréfal vëlëwu va më ntëkwaniha: «Ne koden nuÿanëhninëhni ile tokëdëni hafo pi-hnëni, hnë ÿi fëk?»

⁵ Yesu më tëyëkëhni: «Vamburu vajëhw hwëhnarun?»

Më ntëkwaniha: «Mbëd gë vaki.»

⁶ Awa më ntehnëkëhni kore ÿa ntañani nkal hna. Tac më nufëk vamburu mbëd gë vaki va, camehnëka Wënu ṇa, nkubëlehnëk njëdahnï vëréfal vëlëwu va do vëhni, cahëlehnënihëhni vahnë va fop.

⁷ Kwëhnanihëhni fëna li vunkis toye. Yesu camehnëka Wënu ṇa soṇe vutac do ntehnëhni vëréfal vëlëwu va cahëlehnaryënihëhni.

⁸ Ale-wo-le tokëko afo pihn. Vëréfal va njonihö vankubel vante tesëniho va vëkankel mbëd gë vaki vapëbah.

9 Hara vële rokëko va tëkëniho wawuli wahnah. Tac Yesu më koyakëhni mëncëni,

10 kayëlehn taŋ kulu hna njini gë vërëfal vëlëwu va resiyo Dalëmanuta hna.

Wafarise wã dahëse fëmpëhnahnah tÿyëdëni

11 Wafarise tëkëlehnëni do pëgwëni nkwajëlëndëni gë Yesu kabi menëhnëniha njëkëhnahnëdëniho. Umë tÿyëniha tufahn gë dahëse fëmpëhnahnah g'ambin matik.

12 Yesu më njënëk bë sankaf do ntehn: «Soŋe ye tÿyëdëni vahnë vëvë gaki vi dahëse ile fëmpëhnahnëk? Toña ŷa fëyadëmu: wëla dahëse ryampo wayëdädena!»

13 Tac tavëlehnëhni do kay kulu hna nji gë cape ñëntaŵ mbë lant ŋa.

Levir wafarise wã do gë va Erođ

14 Vërëfal va ndënkwëniho njoni vamburu, ndampo fo kwëhnaniho kulu hna.

15 Yesu më ntehnëkëhni: «Diryin wajira! Keharyin levirwafarise wã do gë va Erođ ŷa.»

16 Vërëfal va pëgwëlehnëni nkwajëlëndëni vëhni fo kabi ntiyahnekëhniwo ile nkoni vëhwëhnana vamburu ŷa ntehnëdëhëhniwo koyëna Yesu.

17 Yesu njëtëko ile nkwajëlëdëni ŷa, më ntehnëkëhni: «Soŋe ye wajëlëdun kabi kwëhnaluhna vamburu? Nudiluhna bi ten? Gwëryëdïluhna bi ten? Ndëpaku bi wahakili wï?»

18 Kwëhnarun vinkër, nudiluhna bi? Kwëhnarun vanëf, gwëryëdïluhna bi? Dënkwëtađiluhna bi

19 ante nkubëlehnëbuhu vamburu mbëd soje vahnë wawuli mbëd ña vatesel vante yorunëho va, vëkankel vajëhw fëbëko?»

Më ntëkwaniha: «Pëhw gë vaki».

20 Mboko tëyëhni: «Do nte nkubëlehnëbuhu vamburu mbëd gë vaki soje vahnë wawuli wahnah ña, vatesel vante yorunëho va, vëkankel vajëhw fëbëko?»

Më ntëkwani: «Mbëd gë vaki.»

21 Awa Yesu më mbok ntehnëkëhni: «Do ha gaki gwëryëdiluhna?»

Yesu njërëndëha mëp Betësayida hna

22 Yesu gë vëréfal vëlëwu va tëkëniho Betësayida hna; hnam, më njonëhniijika mëp do këlayi ñaka.

23 Yesu më pëlaka mëp uña vák yi kaha cahnarya nkol hna. Tac më tëpahnéka vinkër va, tinda wëbák ña do tëya: «Kofu bi ahnu iñë?»

24 Mëp uña më matëndëk nkaf ña, njëk, do ntehn: «Vahnë hnuđëfu, had vatëh nuđëfuhëhni, bare njasëdëni.»

25 Yesu më tindëka wëbák ña kat mëp uña vinkër hna; arac më ñesëk dus: njërëniko, nuđëho wapacëk ile-wo-le ya.

26 Awa Yesu më koyaka mënc gë ýalu do ntehna: «Antë arënk tameki nkol hna.»

Piyer pëyahnéf Yesu ye Arëhnyayik a

27 Tac Yesu gë vëréfal vëlëwu va njilehnëni gë vankol vante rëhak Sesare Filip hna.

Nkañ hna Yesu më tëyëkëhni: «Vahnë va, mo ntehnëni yëfu?»

28 Më ntëkwaniha: «Vëryampo, vëhni lehnëd San Ayary a yeru, vëhaŵary Eli yeru, do vëhaŵary kat, aryampo wakila hna yeru.»

29 Yesu më mbok tÿëkëhni: «Ŵuhnë lë, mo lehnërun yebu?»

Piyer më ntëkwaka: «Wëjÿë, Këris, Arëhnayik a yeru.»

30 Awa, Yesu më ñañënahnekëhni antë pëyaniha ahnë.

Yesu icëm g'ibëhn dëŵu ña pëyahned

31 Tac Yesu pëgwëlehn karanjëndëhni aki vëréfal vëlëŵu va: «Ajë Ahn'a afo korot dÿs; vicër bulunda va gë vësankaf vësëna wasadëha va do gë vëharaj sariya va ñwëyëdëniha; ndawëhnëniha do fac rarëna hna mbëhnëd.»

32 Watac wapacëk pëyadëhëhniwo. Awa Piyer më canaryëka pëgwëlehn niranda.

33 Yesu më cahëtak, njëkëkëhni vëréfal vëlëŵu va fop do ñañënahna Piyer ntehna: «Ŧawëtarye, Sintani, kabi nahadila had Wënu ña, bare had vahnë.»

34 Tac Yesu më macëkëhni kore ÿa gë vëréfal vëlëŵu va ntehnëhni: «Ge ahnë ñad tÿëlehnëndo, antë nko nahand soje lëŵu dënk, afo ndië kërëwa lëŵu ÿa tÿëfatëndo.

35 Ale ÿad iÿi duniÿa cëmëd, bare ale wok kwëtahnenä nëf iÿi duniÿa nkoryaryëd ntaŵary dëŵu ña, soje lëmën do gë Wanës Wakasëk ña, ntaŵary dëŵu ña nkod hafo arayen hna.

36 Ye nëfadëha ahn'a ge umë hwëhnëk duniÿa ÿi fop, tac cëvehn ntaŵary dëŵu ña?

37 Ye kod njëdfahn mbësahni ntaŵary dëŵu ŋa?

38 Ge ahnë cëfëhnëka g'ami do gë wanës mën ŋa haryënkŵ vahnë vëvë dol vi, vële wok vësatëna do wok vawëtahnëlahna Wën vi, awa Ajë Ahn'a fëna cëfëhnëdëha g'umë, ge njijëk hn'idanc Rëm hna do gë wamëleka wapacah ŋa.»

9

1 Yesu më mbok ntehnëkëhni: «Toña ŷa fëyadëmu; vëryampo hnë vële ye hnani vi vësëmëdina hara vëhnuna Naŵ Wënu ŋa ga njijëk gë fanka.»

Ibaca Yesu ŋa

2 Ga ndëcëk wafac mbëd gë ryaŵ, Yesu më njokëhni vëhni Piyer, Sak do gë San do njiryeryëhni hn'ikuŋ yihnah hn'ile nkeniho vëhni fo. Yesu më mbacik tase lëŵ hni;

3 viŷi vilëŵu va njerëko đus had humpen, hnë đuniŷa li ahnë gena ale hođ njerën iñë koyëna.

4 Vërefal vërar va nulehnënihëhni taŋ Eli* gë Moyis ga nësëlëdëni gë Yesu.

5 Awa Piyer më ntehnëka Yesu: «Aharan, njivëk nkeyin ani. Ntidëfun wasank watar: ryampo wëjë, Moyis ryampo, Eli ryampo.»

6 Yëtëlohna ile nësëd, kabî umë gë vërefëlëntaŵu va ntakëkëhniŵo dëcët.

7 Aŋar njilehni cankëhni g'icën dëŵu ŋa, do nkwëryëlehnëni kopa ŋar hna ntehn: «Aŷi

---

* 9:4 9.4 Eli: kila yeho hnë Vikerëh Vicër hna. (2 Vëhnaŵ 2)

Ajë mën ye ale ÿahnëbu dŕus. Umë rëfëka ahnëpawu!»

⁸ Vërëfal va njëkëlehnëni taŕ caharab lëw hni, bare golohna nundëniha ahnë, Yesu fo wontiko gë vëhni.

⁹ Ante cëlidëniho kuŕ ŗa, Yesu më ntehnëkëhni antë pëyaniha ahnë ile nuni ÿa hafo Ajë Ahn'a mbëhn hnë vësëm hna.

¹⁰ Maŵëniho wanës watac, bare tÿëlëdëniho: «Ye pëhnëtanëd “ibëhn hnë vësëm”?»

¹¹ Tac më tÿëniha Yesu: «Soŕe ye ntehnëdëni vëharaŕ sariya vi, Eli yijëd ten?»

¹² Umë ntëkwakëhni: «Eli rëfëka njij ten mbokahn caŕ fop. Bare, ge toŕa ye, soŕe ye pëyahned Vikerëh va fëna Ajë Ahn'a korotëd dŕus do ntide g'iñëw?»

¹³ Bare ami pëyadëmu: Eli tëko njij, do vahnë va ntinihawo gante ñadëni ka, gante pëyahnek vikerëh soŕe lëwu ka.»

Yesu njërënëdëha fatah fante pëlak yine

¹⁴ Ga tëkëni hn'ile nkeniho vërëfal vëÿëntaŵ hna, nunihëhniwo kore yabah dŕus ga kwërënihëhni do vëharaŕ sariya va conkëdëniho.

¹⁵ Vahnë va nundëniha tuŕ Yesu, pëmpëhnahnëlehnëhni, nkaryëlehnëni nkaÿëniha.

¹⁶ Yesu më tÿëkëhni: «Ye sonkëdun gë vëÿi?»

¹⁷ Asan aryampo kore hna më ntëkwaka: «Aharan, njinenëhnimina ajë mën a, kabi yine fëlaka, umë wëmaÿendëha kodina nës.

18 Iyi yine këfëdëha hn'ile-wo-le hna, iguhnuhn rëkëd cahnënda wës li, cemëlehnand wabeñ ñi, do mbahn inji kankëdëha. Tëyëbuhëhni vërefal hu vi ntaniha iyi yine, bare vëwëkëlahna.»

19 Yesu më ntehnëkëhni: «Vahnë vëhwëhn kwëtahn këm yerun! Haho guve tëfëko ñëwëlahnin do ryuñënanëhnu? Yinenëhninoŵa fatah fi.»

20 Awa më njinenëhnijika. Yine ŷa nunda tuñ Yesu, më ñënkëka fatah fa gë fanka; fatac njolehn këryinëtand do guhnuhn inja cahnidëhawo wës hna.

21 Yesu më tëyëka rëm fatah fa: «Kobëri guve pëgwëka?»

Më ntëkwak: «Kobëri nte nkoko fatoy fo ña pëgwëkawo.

22 Wati ryaŵ yine ŷa cañëtëdëhawo hnë hwëdëh ma hnë wënka soñe ndaŵa. Kaŷëhnnandiŷi gë fuhnë ayij aryemafu, ge kodu!»

23 Yesu më ntëkwaka: «Ge kodëfu? Fop kod nke soñe ale hwëtahnëka.»

24 Rëm fatah fa ndekalehn tañ: «Kwëtahnëbu, bare demarye, kabi kwëtahn inja nkojëko!»

25 Yesu nuko kore ŷa nkaryidëniho ŷal hni hna. Më ñañëhahnëka yine ŷa ntehna: «Yine ile wëmaŷëhnëd vahnë nësëni do nkwëryëni, ntehnëdëmi: cahnëryehna fañi fatah do nt'avoka vokanehna muk!»

26 Yine ŷa më ndekak do ñënka fatah fa gë fanka, cahnëlehna tañ. Fatah fa njamëlehn had cëmëk, do vahnë vëyabah ntehnëdëniho: «Cëmëk.»

27 Bare Yesu më pëlaka vák ÿa, matëndëka fatah fa do fatah fa kahnëlehn.

28 Ante tënköko Yesu tere hna, nketëni gë vërëfal vëlëwu va fo, më tÿëniha: «Soñe ye wobun mëkëlëfunahna lafuna iÿi yine?»

29 Yesu më ntëkwakëhni: «G'iyëfa fo kode ntayini iÿi sifa wayine.»

Yesu icëm g'ibëhn dëwu ña mbok pÿyahnëd kat

30 Më matëni hnam tÿëni Galile. Yesu ñadilohna njëti hn'ile nkeho hna.

31 Vërëfal vëlëwu va karanjëdëho aki: «Ajë Ahn'a njëdadeniha vahnë va, vërac ndawëhnëdëniha; do ge ntik wafac warar mbëhnëd vësëm hna.»

32 Bare vërëfal va vëyëtëlohna bi ye pëhnëtanëk wanës watac do ntakëkëhniwo soñe tÿëniha.

Mo lëbëkëhni vëÿëntaw

33 Tëkëlehnëni Kaperënaÿum hna. Ante tënköniho tere hna, Yesu më tÿëkëhni vërëfal vëlëwu va: «Ye wajëlekëndun nkaÿ hna?»

34 Bare vëlëkwalohna, kabi nkaÿ hna nkwajëliniho njëtahnëni bi mo lëbëkëhni vëÿëntaw va.

35 Awa Yesu më ntañak, macëkëhni Pëhw gë Vëhi va do ntehnëhni: «Ge ahnë ñad nke aryënkwëryënk, tÿëka nke arëkwa vahnë fop do aryokujëhn vahnë fop.»

36 Tac më nufëka fatah fatoy kahnëndëka fagant lëw hni; muryaka do ntehnëhni:

³⁷ «Ale hacaka g'uŵac mën wã fatah gë fañi ki, kacako ami dënk; do ale hacako ÿa, gena ami fo kacak, ßare kacaka fëna ale fayiko ÿa.»

Ale wok ñewëlohna ÿa ndemaďëho

³⁸ San më ntehnëka Yesu: «Aharan, nuɓunëhawo asan ale laďëhëhniwo wayine g'uŵac lëw̃ hu wã, do ñaďëfunëho ravëtehnëfuna, kabi gentina gë fuhnë.»

³⁹ Bare Yesu më ntëkwaka: «Nt'aravëtehnuna, kabi ahnë kodina nti dahëse fëmpëhnahnah g'uŵac mën wã tac nës tañ wameh mën.

⁴⁰ Ale wok ñewëlēfuhna ÿa ndemaďëhëfu.

⁴¹ Do ale yëďaďëhu asiyawu wënka kabi Arëhnayik a hwëhnëku, toña ÿa fëyaďëmu: nuŷaď cos dëwu ña.»

Vële liyendëhëhni vahnë wameh

⁴² «Bare ge ahnë ravëtehnëka kwëtahn inja wëla fatoy fëndampo hnë vunte hwëtahnëko vi, pecek bëraka gëb li tac ntabi hnë wov.

⁴³ Ge vák hu ÿi liyehnëďëhi uŵeh, dëpëтары; pecek arënk d'uniŷa le wok puďina hna g'ivák iryampo g'ile worryaryëru waki tak do alabi gë janáma, hnë hwëďëh hunte wok d'ipëďina.

⁴⁴ [Hnam, “vancëhn vante rokëď mbahn va wasëmëďina do hwëďëh ha d'ipëďina muk.”]

⁴⁵ Ge fary hu ÿa liyehnëďëhi uŵeh, dëpëтары; pecek arënk d'uniŷa le wok puďina hna g'ifary ryampo g'ile worryaryëru waki tak do alabi gë janáma.

⁴⁶ [Hnam, “vancëhn vante rokëď mbahn va wasëmëďina do hwëďëh ha d'ipëďina muk.”]

⁴⁷ Do ge inkër hu ña liyehñedëhi uñeh, dokëtary; pecek arënk Nawñ Wën hna g'inkër ðampo g'ile worryaryëru viki tak do alabi gë janáma.

⁴⁸ Hnam,

«“vancëhn vante rokëd mbahn va wasëmëdina do hwëdëh ha ðipëdina muk.”

⁴⁹ Kabi, ale-wo-le hwëdëh pihëde gante pihëde wañiry hnë roka ki. †

⁵⁰ «Wañiry ña iñë fërën ye; ðare ge gona ñañ, hak kofe mbokaryi ñañëni? Kwëhnaryin wañiry hnë wuhnë dënk do ayewu yam gë vëyënta hun va.»

10

Yesu soñe iñël do g'ibëmba ña nësëd

¹ Yesu matëko hnam nji hn'inkal Yude hna, nte ye gë cape ñëntañ Yurëdan ka. Kore vahnë va më mbok mbarëläni kat ðarël lëwu do pëgwëlehn karajëndëhni, gante njehëka ka.

² Wafarise wëryampo më tëhaniha soñe tëndëhñëniha urënd. Tëyënihawo: «Sariya fu ña mañëryanëka bi asan mbamba asëval alëwu?»

³ Yesu më ntëkwakëhni g'inqi tëy: «Ye ntehnëkuno Moyis alindu?»

⁴ Më ntehnëni: «Moyis mañëryanëka asan a ker kayëte nte rufahnëd mbambëka asëval alëwu ña.»

---

† **9:49 9:49** *Kabi, ale-wo-le hwëdëh pihëde gante pihëde wañiry hnë roka ki.* Vahnë vëyabah nahadëni hwëdëh fëhnëtanëk kitinj.

⁵ Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Moyis kerëhnëku aña kwëda kabi vankaf va kambëku.

⁶ Vikerëh va më lehnëk, wapëgwa hna, ante ntiko Wën fop ña: “Ntikëhni asan g'asëval.”✧

⁷ “Soje umë ye, asan a tavëdëhëhni rëmu gë hnëmu nkeni g'asëvalu fo,

⁸ do vëhni vëhi tak aryampo fo nkedëni.”✧ Koyëna, vëwona vëhi bare ahnë aryampo fo ye.

⁹ Awa ahnë antë pitëndëlehn ile mbarëpëlehnëk Wën ãa.»

¹⁰ Ga mbokani gë tere, vërëfal va më tëyëniha Yesu soje watac.

¹¹ Më ntëkwakëhni: «Ge ahnë mbambëka asëvalu do ñëla ahawary, ntik ile mbañëk Wënu ña,

¹² do age Asëval a tavëka asanu ñëla asan ahawary ntik ile mbañëk Wënu ña.»

Yesu ndëwadëhëhni vutah va

¹³ Vahnë yinenëhnikawo Yesu vutah soje tindëhni wëbák wadëwu ña ndëwahni, bare vërëfal vëlëwu va niranihëhniwo.

¹⁴ Yesu, ga nuk watac, më ntavëka do ntehnëhni vërëfal va: «Tavëryinëhni vutah va njijëni ãal mën hna! Ant'awëmaÿehnnuni, kabi Naw Wënu ña vële ye had vëhni va hwëhnëk.

¹⁵ Toña ãa fëyadëmu: ale wok mawëlahna Wënu ña had gante mawëhnedëhëhni fatah rëmu gë hnëmu ka tënkëdëfina muk Naw Wën hna.»

¹⁶ Tac, më muryakëhni vutah va, tindëhni wëbák wadëwu ña ale-wo-le ndëwanëhni.

Asan avetak gë Yesu

17 Wati nte ñadëho nji Yesu ña, asan më nkaryëk ndënkwëhn do tëya: «Aharan afërën, ye rëfëko liwu rënkahnu uwám usër hna?»

18 Yesu më ntëkwaka: «Soje ye wãcëduho afërën? Ahnë afërën gena ge gena Wënu ña fo.

19 Njëtëru bi vakwëda va: “Ant'aryaŵa ahnë; ant'ayëkëlehna asëval ahaŵary; ant'ale; ant'aye sede wamër; ant'avorahna ahnë ahnufahn ile kwëhnaŵa ña; dënënëryihni vëhni rëmuh gë hnëmuh.”»

20 Asan a më ntëkwaka: «Aharan, vani vakwëda fop maŵëhnëbu kobëri utah mën hna.»

21 Yesu më njëkëka g'ijahn do ntehna: «Iñë ryampo wojëki: yiryeyi awaf fop ile hwëhnaru ña do ayëdahni koryi ña vëhaŵëhnaŵa va, koyëna nuŵadu hnapul yabah ambin hna. Tac yij arëfëlehndo ami fo.»

22 Asan a, ga nkwëryëk watac, mbacëlehn yëka ña do njilehn ayamah fo kabi hnapul yabah kwëhnako.

23 Yesu më njëkëkëhni vëréfal vëlëwu vële hwërekawo va do ntehn: «Ntakëk vëvetak tënkëni Naw Wën hna!»

24 Vëréfal va pëmpëhnahnëkëhniwo gë wanës watac, bare Yesu më mbok ntehnëkëhni kat: «Wëlawo mën, ntakëk dus tënk Naw Wën hna!»

25 Itënk yonkomb hnë hatëh sirehn, ñak hnëjëk g'itënk avetak Inaw Wën hna.»

26 Vëréfal va pëmpëhnahnëkëhniwo g'ahaŵary, do tëyëlëdëniho: «Mo ye awa ale hode pehëti ña?»

27 Yesu më njëkëkëhni do ntehnëhni: «Vahnë va vëhodfina, bare Wënu ña kod, kabi Wënu ña kod nti fop.»

28 Awa Piyer më ntehnëka: «Nëpary, fuhnë tavëbun fop soñe arëfëlehnahnënde.»

29 Yesu më ntëkwaka: «Toña ÿa fëyadëmu: ge ahnë tavëk fop soñe lëmën gë soñe Wanës Wakasëk ña tere lëwü ÿa, ma vëheryu, vicëru, hnëmu, rëmu, vërahu, wëhaÿ walëwü,

30 awa ahnë arac nuÿad wahwënta keme ntëbi ile kwëhnako hnë iÿi duniÿa: watere, vëhery, vicër, wahnëm, warëm, vutah do gë wëhaÿ, gë horot fëna; nuÿad duniÿa ile wok puđina wati le yejëk ÿi.

31 Bare vahnë vëyabah hnë vële ye gaki vëryënkwëryënkwi vi vërëkwa yed, do vële ye gaki vërëkwa vi yed vëryënkwëryënkwi.»

Yesu rarëna ÿa pëyahned icëm g'ibëhn dëwü ña

32 Yesu ndënkwaryëkëhniwo vërëfal vëlëwü va njindëni Yerusalem. Vërëfal va pëmpëhnahnëkëhniwo, do vële lapëhnadëhëhniwo va ntakëkëhniwo. Yesu më mbok canaryëkëhni vërëfal Pëhw gë Vëhi vëlëwü va pëgwëlehn nësëhnëndëhni, ile ÿad nkehna hara bëÿëna ÿa.

33 Më lehnëkëhniwo: «Nëparyin, gë Yerusalem njiden, ile njëdadëniha Ajë Ahn'a vësankaf vësëna wasadëha va gë vëharan sariya va. Cëdëndëniha soñe ndawï do njëdfahnëdëniha hnë vële wok vëyena wasëwif.

34 Vërac njafanëdëniha, tēpandëniha, ntapnëdëniha do ndawëhnëniha. Ge ntik wafac warar mbëhnëd vësëm hna.»

Itëy vutah Sebede va

35 Awa, Sak gë San, viju Sebede, më njijëni vëhni Yesu hna, tēyëniha: «Aharan, ñadëfun alinëhnëfu ile rëyëderu ÿa.»

36 Yesu më tēyëkëhni: «Ye ÿadun linëhnu?»

37 Më ntëkwaniha: «Mawëryanëryifu yefu ðarël hu ante nkedu hn'inaw le nawëdu hna, aryampo g'irëhw aÿëntaw a g'irahahn.»

38 Yesu më ntëkwakëhni: «Yëtëluhna ile rëyëdun ÿi. Kodun bi asewu nkëlëwa tēmpah horot le ÿadëfu sewu ÿi, ma ayaryiwu yary horot ile ÿadëbu yaryiwu ÿi?»

39 Më ntëkwaniha: «Kodëfun.»

Yesu më ntehnëkëhni: «Ha, cedun nkëlëwa nte ÿadëfu sewu ñi do njaryëderun yary ile ÿadëbu yaryiwu ÿi.

40 Bare gena ami rëhnað ale rëfëka ntaña g'irëhw mën ma g'irahahn mën; waÿi waÿëwa, vële pëhwëtëhnëk Wën va hwëhnëk.»

41 Vërëfal pëhw vëÿëntaw va, ga nkwëryëni watac, ntavëkëhniwo gë viju Sebede.

42 Awa Yesu më macëkëhni vëhni fop ntehnëhni: «Njëtërun, vële hnude had vësankaf ðuniÿa vi, ndëcëtëni ucankaf ntëw hni ña, do vëryëndah va tufahnëdëni fanka falëw hni fa.

43 Bare gedina koyëna yëbëlan hun. Ale-wo-le ÿad naÿ hnë wuhnë ÿa, tëfëka nke aryokunëhn hun,

44 do ge ahnë ñad nke aryënkwëryënkwa hnë wuhnë, tëfëka nke aramp vahnë fop.

45 Kabi Ajë Ahn'a yijëna umë dënk soje ndokuñëhni, bare had aryokuñëhn vahnë njijëk do njëđahn ntařary dëwu ña pehëtahnhëni vahnë vëyabah.»

Yesu njërëndëha mëp uña Barëtime

46 Yesu gë vërëfal vëlëwu va tëkëlehnëni Seriko hna. Tac, ante cahnëđëniho nañ hna gë kore sankaf, mëp, nte wacik Barëtemi, aju Timawus, lañako tëfary nkañ hna muntand.

47 Ga nkwëryëk Yesu mbë Nasaret ryëcëđ, pëgwëlehn ndekand: «Yesu, Aju David, kañëhnahnëryiñi g'ami!»

48 Vëyabah niradënihawo ndemëhna, bare umë nkwënëko đeka ña: «Aju David kañëhnahnëryiñi g'ami!»

49 Yesu kahnëlehn do ntehn: «Macëryina.»
Macëlehnëniha mëp uña ntehnëniha:
«Yañënary, matëry, macëđëhi.»

50 Awa mëp uña ntoñëlehn cuđ cankaf ntëwu ña, ntoña kahn do nji gante nke Yesu.

51 Yesu më tëyëka: «Ye ñadu linëhnu?»
Mëp uña më ntëkwaka: «Ahwëhn, voka hnundu ñadëfu.»

52 Yesu më ntehnëka: «Yiryeyi, kwëtahn hu ña njërëneki.» Tañ mbokalehn nund, tëfëlehnëlehna Yesu nkañ hna.

11

Yesu tënkëđ Yerusalem hna

1 Ante njidëniho Yesu gë vërëfal vëlëwu Yerusalem ña tükëniho kuñ nte wacik Oliviye,

darël vankol Betëfase gë Betani hna. Yesu më payëkëhni vërefal vëhi haryënkw ntehnëhni:

² «Yiryin hn'ankol nte ye haryënkw hun ñi. Ge tëkërun tun, tëkatëdfunëha fapali ga pokik, fante woyik kayina ten, pëtina, ayojuna.

³ Ge ahnë tëyëku: “Soje ye lidfun rac”, dehnëryina: “Ahwëhn a valëka, bare mbokaryidëha hara bëyëna.”»

⁴ Awa njilehnëni tëkatëniha fapali përhna, nkañ hna, ga pokik hnë rënka tere. Pëtëlehniniha.

⁵ Vëryampo hnë vële yeho hnam va më tëyënihëhni: «Ye lidfun aki? Soje ye fëtërunëha fañi fapali?»

⁶ Më ntëkwanihëhni ile ntehnëkëhniwo Yesu ÿa, do tavëlehnini njini.

⁷ Njonëhnëniha fapali fa Yesu; tindëniha vacud vantëw hni va fapali fa, tac Yesu kaya.

⁸ Vahnë vëyabah ntanëdëniho vacud vantëw hni va nkañ hna njitënd do vëryampo, yaryef yale nkubiniho fëk ÿa ntanëndënihawo.

⁹ Vële tëfëlëniho va fop ndekadëniho:

«Osana! Wën, demaryifu!

Arabi Wënu ña njëda ale yijëd g'uñac Ahwëhn a!✧

¹⁰ Arabi Wënu ña njëda nañ nte yejëk ñi, nañ David rëm fu ÿa!

Demaryifu, Wën Hunte Sëpëk Fop! Osana!»

¹¹ Yesu tëkëko Yerusalem hna do ñji selele Cery Wën Cankaf hna. Ga njëkëk hn'ile-wo-le hna toye caharañ lëwu, njilehnëni Betani gë Pëhw gë Vëhi va, kafi tëko mëd.

✧ **11:9 11.9:** Wahnëw 118.25,26

Anuÿ nte wok dëwëna

¹² Ga pacëk, wati nte cahnëdëniho Betani ña, Yesu inte yokawo.

¹³ Më nuk ñawët anuÿ nte hnëpëko, njilehn njëk bi tëkatëd ga ntëwëk; bare ga tëkëk yaryef fo tëkatëko, kabi tëkëlohna ten wati nte ntëwahnëd wanuÿ ña.

¹⁴ Awa Yesu më ntehnëk anuÿ ña: «Bokëdila alëw muk!» Vëréfal vëlëwu va nkwëryëniho wanës watac.

Yesu Cery Wën Cankaf hna

¹⁵ Awa tëkëlehnëni Yerusalem hna. Yesu tënkëko selele Cery Wën Cankaf hna pëgwëlehn ntandëhni vële wafëdëho do lawëdëho va; këfëko watabali vëwëcët koryi do gë watinki vëwaf wëfah va,

¹⁶ do wëla aryampo tavëlawohna njo ñoñ Cery Wën Cankaf hna.

¹⁷ Tac më karanjëkëhni aki: «Gena bi vikerëh hna Wënu ña më lehnëk: «“Cery mën ña, Cery iyëfa sonë bulunda fop macëde”»

Do nkwënkëko: «Bare wuhnë soŵa vële lirun!»

¹⁸ Vësankaf vësëna wasadëha va gë vëharan sariya va njëtaniho watac do njëkëlehnadëniho fere ndawëhnahnëniha Yesu; bare ntakëkëhniwo g'umë kabi kore ÿa fop nëñahnëkëhniwo gante karanjëdëhëhniwo ka.

¹⁹ Ga nëkak Yesu gë vëréfal vëlëwu va cahnëniho naŵ hna.

Yesu gë anuÿ kankah

²⁰ Ga pacëk kobëri fo, ante ndëcëdfëniho nkaŵ ña, nuniho anuŷ ña kankëko fop hafo vënkahn hna.

²¹ Piyer më ndënkwëtak ile liyako ÿa më ntehnëka Yesu: «Aharan, yëkëry anuŷ nte ryëwanëruho antë mbok tok ahnë muk ña, kankëk fop.»

²² Awa Yesu më ntehnëkëhni vëréfal vëlëwu va: «Kwëtahnerÿina Wënu ña!

²³ Toña ÿa fëyadëmu, ge ahnë ntehnëka inji kuñ: “Matëry ani ayi alëba wov hna”, ge gwajëlehnadina ntaŵary dëwu hna, bare kwëtahn ile nësëdf ÿa ntiyad, awa watac ntiyaryëdfëha.

²⁴ Soñe umë, lehnandëmu; ge muntadun soñe arëyu inë, kwëtahnerÿin paryi nuŷadun do irac njëfaderun.

²⁵ Ge muntadun, hara ahnë lavëkuna, tavëhnerÿina, do tavëhnahnu Rëmun ile ye g'ambin ÿi fëna ile wënerun ÿa.

²⁶ [Bare ge tavëhnëdfilunëhnhna vëÿëntaŵ va, Rëmun ile ye g'ambin ÿi fëna tavëhnhëdfiluhna wameh hun ña.»]

Ne matik fanka Yesu fa

²⁷ Yesu gë vëréfal vëlëwu va mboko mbokani gë Yerusalem. Wati nte njasëlehnëdfëho Yesu selele Cery Wën Cankaf hna, vësankaf vësëna wasadëha va, vëharan sariya va gë vicër va më tëhaniha.

²⁸ Tëÿëniha: «Gë fanka iÿëhne ntidfu vëÿin? Mo lehnëki alind?»

29 Yesu më ntëkwakëhni: «Iñë ryampo fo rëyëdëmu; ge ntëkwarunëho, awa pëyadëmu fanka fale lihahnëdëfu vëyin va.

30 Mo fayikawo San njaryënd? Wënu ña bi ye ma vahnë va ye? Dëkwaryino.»

31 Pëgwëlehnëni nkwajëlëndëni vëhni fo ntehnëndëni: «Ge ntëkwayinëk: “Wënu ña fayikawo”, tëyëdëhëfu bi soñe ye woyinëk kwëtahnilënahna?

32 Bare ge ntëkwayinëk: “Vahnë va fayikawo...”» Ntakëkëhniwo gë kore ÿa, kabi vahnë va fop nahaniho San kila paryi yeho.

33 Awa më ntëkwaniha Yesu: «Yëtëlëfuhna.»

Yesu më ntehnëkëhni: «Ami fëna pëyadiluhna sifa fanka fale lihahnëdëfu vëyin va.»

12

Uhnës uryindaryindan soñe vëyam vëyapah

1 Tac Yesu pëgwëlehn nësëhnëndëhni gë wahnës wadindaryindan: «Nkeho asan ale fëlëko kaÿ waresen, do kece, tac mbëry ile rëkëde ñwëyehnahmënde waresen ÿa do pël ide nte rëkëde njawahnënde kaÿ inja. Tac, kwëtehnahnëkëhni vëyam njilehn uyas.

2 Wati barëp hna, më payëka aryokuñ a alëwu aryampo nji vëyam hna njëdajëniha sah lëwu ÿa hn'ile mbarëpëni hna.

3 Bare vëyam va më pëlanaha aryokuñ a, ndafëniha, ntalehnëniha wëbák fo.

4 Awa ahwëhn kaÿ a më payëka aryokuñ ahawary; arac më ndafëniha nkaf hna do njewëniha.

⁵ Ahwëhn kaỹ a më mbok payëka kat ahařary; arac, më ndawëniha. Do koyëna ntinihëhniwo vëhařary vëyabah: ndafënihëhni vëryampo, vëyëntaw̃ va ndawënihëhni.

⁶ «Ahwëhn kaỹ a asan aryampo fo nko-ryaryëko: aju ale ñad̃ d̃us a yeho. Më payëka aju rëkwa řa gë vëyam kabi ntehnëko: “Ntënënedëniha ajë mën aỹi.”

⁷ «Bare vëyam va më ntehnëläni: “Wëliho ale lëwëd̃ a! Yinëfu, ndaw̃ina, tac fuhnë hwëhnëden kaỹ inji!”

⁸ Më pëlaniha aju ahwëhn kaỹ inřa, ndawëniha do canëniha kaỹ hna.»

⁹ Awa Yesu më tëyëkëhni: «Hak ntidëhëhni ahwëhn kaỹ inji? Njijëd̃ umë dënk ndawëhni vëyam vi do kwëtehnahnëhni vëyam vëhařary.

¹⁰ Karañëluhna bi wañi wanës Wëñ?
«“Itaka inte cañëtaniho vëvëry vacery řa vacak ye tame inte mbëryahnëk Wënu řa cery ntëwu řa fop.

¹¹ Ahwëhn a lik umë do nkwamëk d̃us njëki!”[✧]»

¹² Vësankaf wasëwif va njëkëlehnadëniho fere pëlahnëniha Yesu, kabi wañi wanës vëhni ntehnëdëho. Bare ntakëkëhniwo gë kore řa; awa më tavëniha njilehnëni.

Yatatanke Sesar

¹³ Wafarise wëryampo gë wëlawo Erođ wã fayiko vëhni Yesu hna nji pëläjëniha gë wanës wadëwu řa dënk.

¹⁴ Më njijëni ntehnëniha: «Aharañ, njëtëbun toña řa hnësëd̃u; kwëtahnëlihna nëf ile nke

ahnë do dënënëdila ahnë kabi aryëndah ye, bare njasa nte ñad Wënu ña harañëdjuhëhni. Pëyaryifu, sariya fu ÿa maŵëryak bi ma maŵëryana cosi ÿatëtanke ÿa asankaf a, Sesar? Tëfëkëfu bi sosëfuna?»

¹⁵ Bare Yesu njëtëko cowëni ile nahani paryi ÿa; më ntehnëkëhni: «Soje ye rëndëndunëho urënd? Yonëhnino uÿëc koryi, ñadëfu hnuŵu.»

¹⁶ Më njëdaniha. Awa, Yesu më tëyëkëhni: «Yëka mo g'uŵac mo liyik koryi li?»

Më ntëkwaniha: «Sesar ye.»

¹⁷ Më ntehnëkëhni: «Bësaryina Sesar ile kwëhnëk ÿa do Wënu ña ile kwëhnëk ÿa.»

Idëkwa dëŵu ña pëmpëhnahnëkëhniwo dŵus.

Itëy soje ibëhn vësëm ña

¹⁸ Wasaduse njilehnini vëhni Yesu hna. (Vëhni lehnëdëho vësëm va vëvëhnëdina.) Më tëyëniha aki:

¹⁹ «Aharan, Moyis njëdakëfu aŋ'akwëda: “Ge asan ÿëlëk, do cëm hara tavëna vutah, aheryu ntëŵëdëha asëval a soje nagëhnahna acëru vutah.”

²⁰ Awa, nkeho hwënta ryampo, vësan mbëd gë vëhi vële vankëko rëm gë hnëm. Aryënkwëryënkwa a ñëlëko do cëm hara tavëna vutah.

²¹ Ahigëna ÿa ñëlëgëkawo asëval arac, do cëmëg hara tavëna vutah umë fëna. Koyëna nkehawo ararëna ÿa fëna,

²² do mbëd gë vëhi va fop ñëlënihawo asëval a rac do cëmëni hara vëravëhna vutah. Ga puni vëhni fop, asëval a fëna cëmëgëlehn.

23 Hnë wati bëhn hna, ge matëni vësëm va, mo hwëhnëdfëha awa asëval aÿi? Kabi mbëdf gë vëhi vi fop nëlënihawo!»

24 Yesu më ntëkwakëhni: «Mpaÿëmpaÿadëhu, do njëtërun bi soŋe ye ye? Kabi yëtëluhna vikerëh va do yëtëluhna fëna fanka Wënu ɳa.

25 Ge vësëm va mbëhnëni, vësan va gë vësëval va vëvokëdfina nëlëläni, had wamëleka wab g'ambin ki nkedëni.

26 Bare soŋe vële vëhnëdf va, kobëri karaŋëluhna bi kayëte nte kerëk Moyis nte hnësëdf soŋe fatëh fante ÿagëdfëho fa? Wënu ɳa më lehnëkawo Moyis: “Wën Abëraham ɳa yebu, Wën Isak, do gë Wën Sakob.”✧»

27 Yesu më nkwënek: «Wënu ɳa Wën vële wok vësëmëna ye, gena Wën vësëm; mpaÿëmpaÿaku dŋus.»

Akwëda Wën nte ÿak hnëfak

28 Aharaŋ sariya wëryëkëhniwo ga nkwajëlëdfëni. Njëtëko toŋa ÿa ntëkwakëhniwo Yesu wasaduse wã; më tëhaka do tëya: «Aŋëhne kwëda Wën ÿak hnëfak?»

29 Yesu më ntëkwaka: «Wëli akwëda nte ÿak hnëfak ɳa: “Nëpary, Isërayel, Ahwëhn a Wën fu, umë fo ye Ahwëhn.

30 Nahnëryehna Ahwëhn a Wën hu ɳa gë sakahn hu fop, g'intawãry hu ɳa fop, gë hakili ÿa fop, do gë fanka hu fa fop.”✧

³¹ Do wëli kigëna ña: “Ñahnëryehna had wëjë dënk.”[☆] Gena vakwëdä vante ÿak hnëfak lëbëka vanji.»

³² Awa aharañ sariya ÿa më ntehnëka Yesu: «Njivëk ðus, Aharañ. Ile lëkwaru ÿa toña ye: Ahwëhn a fo ye Wënu ña, Wënu hukawary gena, ge gena umë.

³³ Awa ale-wo-le tëfëka ñahna Wënu ña gë sakahn lëwu fop, gë hakili lëwu fop, do gë fanka falëwu fop; do tëfëka ñahna aÿëntawu ÿa had umë dënk. Umë njivëk ðus ntëbi sifa wasadëha wale-wo-le canëhnëde Wënu ña do gë wësañ ule ndawëhnëdehëhni wï.»

³⁴ Yesu njëtëko gë hakili ntëkwako; awa më ntehnëka: «Ijawëtalihna Naw Wënu ña.» Ga ndëcëk watac ahnë dëkëlohna mbok tëya iñë.

Arëhnayik a gë David

³⁵ Yesu karañëdëhëhniwo vahnë va Cery Wën Cankaf hna më tëyëk inji tëy: «Hak kod ntehnëni vëharañ sariya vi Arëhnayik a Aju David ye?

³⁶ Kabi David umë dënk lehnëko ante pëbëkawo Iyir Ipacah iña:

«“Ahwëhn a Wënu ña më lehnëka Ahwëhn mën

a:
Yij alaña g'irëhw mën,
hafo hale këfëdëfuhëhni vële ÿewëki va
haryënkwa hu.”

³⁷ David umë dënk “Ahwëhn” macëdëha: awa hak kod nke Arëhnayik a fëna aju David?»

Wanira soñe vëharañ sariya

Kore yabah hnëpadëhawo Yesu g'uhnatah.

[☆] 12:31 12:31: Soñe Walevi 19.18

38 Wëlin ile karanëdëhëhniwo ÿa: «Ke-haryinëhni vëharan sariya vi, vëhni vële nëñahnëk gwërëtalesn gë vacud vajaryah do ÿad nkaÿëndeni g'untënah waÿëwa bulunda hna;

39 tëhnaðëni wëlaña wale rëkëde nuhahnëndeni vacaliña hna do gë wëlaña vahnë vëlënah hn'ile tokëde roka sankaf hna.

40 Fop tebëdënihëhni vësëval vële cëmaryëk vësan va ile kwëhnani ÿa, do tan njëfaðëni iyëfa yaryah kamahnahnini. Gë wayap kitinjëdeni ntëbini vahnë vëÿëntaŵ vi fop.»

Uyëdahn ule canëk asëval ale cëmaryëk asan

41 Yesu darël hn'ile kwëtëde uyëdahn vë Cery Wën Cankaf hna ntañako, do njëkëðëho bi hak kwëtëðëni vahnë va koryi ÿa. Vëvetak vëyabah koryi yabah kwëtëðëniho.

42 Asëval ahaÿëhnañ ale cëmaryëk asan më tëkik do kwët vunëc vuki vunte wok yabëlahna nafa.

43 Awa Yesu më macëkëhni vërëfal vëlëwu va do ntehnëhni: «Toña ÿa fëyadëmu, aÿi asëval ahaÿëhnañ, uyëdahn lëwu ule kwëtëk wë yabëk ntëbi va vëÿëntaŵ wë fop.

44 Kabi vëÿëntaŵ vi fop koryi ule wok balëlähniñna kwëtëni; bare umë, hn'uhaÿëhnañ lëwu hna, njëdahnëk le kwëhnañ ÿa fop, ile rëfakëha kwëta soñe lëwu ÿa dënk.»

13

Yesu ipërëkan Cery Wën Cankaf ña pëyahnëd

1 Ante cahnëdëho Yesu Cery Wën Cankaf ɲa, aryampo vëřëfal vëlëwu hna më ntehnëka: «Aharan, yëkëry! Wëraka wasankaf wã nkwamëk ka! Acery ɲa naŷëk d'us!»

2 Yesu më ntëkwaka: «Gena nuđu bi vani vacery vacankaf? Wëla itaka d'ampo godina tinda hn'iñëntaŷ; fop nihëde.»

Ambër g'uryëñah

3 Yesu hn'ikuɲ Oliviye hna ntañako, pabat gë Acery Wën Cankaf. Piyer, gë Sak, gë San, do gë Andëre fo nkeniho, më tëyëniha:

4 «Pëyaryifu bi guve ntiyaď watac do ye yed dahëse le rufahnëď ante ntiyahnëď vëyin fop ɲa.»

5 Awa Yesu pëgwëlehn ntehnëndëhni: «Kwëtëryin hakili, ant'aravu arokayiwu!

6 Vahnë vëyabah njijëdëni mëcani uŷac mën wã do ntehnëndëni vëřëhnayik ye! Tokaďënihëhni vahnë vëyabah.

7 Ge nkwëryëďun ga nësëde soɲe wamët nkal g'inkal d'arël hun do gë wakasëk soɲe wamët wabë ɲaŷët ɲa, antë ntaku; watac afo ntiya, bare gedina ten wapuya yi d'uniya ɲa.

8 Bulunda rëkëď mëtëndëni gë bulunda yëntaŷ, do ahnaŷ pëgwëďëha ahnaŷ aŷëntaŷ; nkeď iñënka nkal hnë waresiyo wayabah, do g'inte ɲa. Nkeď had lav idonk hnag ryënkwëryënk.

9 «Bare ŷuhnë, diryin wajira! Kabi vahnë va njiryeryëďënihu Mbara Vëhitiɲ hna; ndafëderun vacaliɲa hna. Njiryeryëďërun haryënk w hnë

waguverëner hna gë vëhnaŵ hna soŋe lëmën, wasefe mën yedfun haryënkŵ lëŵ hni.

¹⁰ Afo Wanës Wakasëk ŋa pëyayini wabulunda ŋa fop ten.

¹¹ Age pëlayirun soŋe ayiryeryiwu vakitiŋa hna, antë nkehahnahnu ile rëfëka ahnësu; nësëryin wanës wante njëdäfëhu Wën wati rac ŋa, kabi gedina ŵuhnë rëkëd ahnësëndu bare Iyir Ipacah iŋa rëkëd nësënd.

¹² «Vële vankëk rëm gë hnëm njëdahnëlëdëni soŋe ndaŵini, do warëm ŵa fëna koyëna ntidënihëhni vutah vuntëŵ hni va; vutah va ñëŵëdënihëhni vële hnagëkëhni va do ndaŵëhnëdënihëhni.

¹³ Vahnë va fop ñëŵëdënihu soŋe lëmën. Bare ale yawënad hafo pu ŷa, Wënu ŋa pehëtëdëha.»

Iñë hayah dëcët

¹⁴ «Ge nudun ile ŵacëde “Iñë hayah dëcët ŷa*”, hn'ile nkok tëfëlahna nke hna (arabi ale haranëda nkŵery wanji!), awa vële yed Yude va tëfëdëha nkaryëni gë wahuŋ;

¹⁵ ale yed yaŋ cery ntëŵu hna, ge cëlik, tëfëlahna tënk soŋe nuf iñë ßambery;

¹⁶ do ale ye hn'ikaŷ hna tëfëlahna mënc gë ŷalu soŋe njoj cud cankaŋ ntëŵu ŋa.

¹⁷ Mekëhni vësëval vëryonkah va gë vële yëŵëndëdëhëhni vutah vuntëŵ hni va hnë wafac warac!

¹⁸ Muntaryina Wënu ŋa antë tëki hnë wafac wale tëvëd gë fanka hna!

---

* **13:14 13.14** *Iñë hayah dëcët ŷa*: Yesu nësëd paŋare iñë ile yijëd tonkën Cery Wën Cankaŋ ŋa. (Daniyel 9.26-27)

19 Kabi hnë wafac warac, mbër ɲa ɲjabëd ðus ntëbi vambër vante yedëho kobëri wapëgwa ðuniya vi, ante ntiko Wën fop ɲa, hafo gaki, do bokëdina nke sifa rac muk.

20 Ge ɲayëtakëndina Ahwëhn a Wënu ɲa waÿi wafac ahnë gokëndina, bare ɲayëtëk soɲe vahnë vële tëhnaç pehëtëni va.

21 Awa ge ahnë ntehnëku: “Yëkëryina, ale tëhnaç Wën ya ani nke, Arëhnayik a!” ma: “Yëkëryina, hnani nke!” nt'ahwëtahnu.

22 Kabi, vërehnayik gë wakila vële wok wayena paryi cahnëdëni; rëkëd ntindëni vifëmpëhnahnah gë wëdahëse tokahnënihëhni vële tëhnaç Wën va ge kokënd nke.

23 Awa wuhne, diryin wajira! Pëyamu fop kobëri fo.»

Ajë Ahn'a ɲjijëd

24 «Tac, ge ndëcëç wafac ambër warac,
«lav wã kuyëd,
lepera wã bokëdina ntanc,

25 wahol wã njojëd,
do wëfanka wale ye g'ambin wã ñënkaç.”

26 «Awa nuðe Ajë Ahn'a, ga tëkið vëɲar hna,
gë fanka do gë icëmb cankaç.

27 Payëdëhëhni wamëleka wadëwu ɲa mbarëpinihëhni vële tëhnaç va vacape vanah vamb nkal vi.»

Ile karanëd anuÿ

28 «Nkwëryëryin le karanëd anuÿ ɲi: ge tëk nëp tuɲ njëtëdun wati hasëç ya tëhajëç.

29 Ndampo fo nke, ge nurun vëÿin fop ga tëkið, wati ya tëhajëç, ntiyaç.

³⁰ Toña ÿa fëyadëmu: vahnë vëvë gaki vi vësëmëdina fop hara diyana vëÿin fop.

³¹ Ambin ñi g'inkal inji godina, bare wanës mën ñi nkod kwëlëkwël.»

Wënu ña fo yëtëk wati nte mbokajëd Yesu

³² «Ahnë yëtëna bi guve tëkid fac ma wati le ntiyad vëÿin ÿa, wëla wamëleka waß g'ambin ñi gë Aj'a dënk; Rëm ÿa fo yëtëk.

³³ Diryin wajira! Nt'ahnamawu, kabi yëtëluhna bi guve tëkid wati ÿa.

³⁴ Nked had asan yik uyas: ge matëk tere hna, taveryëdëhëhni fop vëryokuñ vëlëwu va, njëdadëha ale-wo-le doku minu ile rëkëd ndokuñënd do ntehna ayëka rënka ÿa nt'ahnama.

³⁵ Awa nt'ahnamawu, kabi yëtëluhna bi guve mëncid Ahwëhn tere ÿa: mpëd g'anëka ga nked, ma gandëcak ga, ma tara cale ña, ma g'acahnëfëd ga.

³⁶ Antë mënci hnë wati le worun nahaluhna do njij tëkatu ga namarun.

³⁷ Ile hnësëhnëdëmu ani ÿi,
hnësëhnëdëfuhëhni vahnë va fop:
ant'ahnamawu!»

14

Icëm do g'ibëhn Yesu ña

Vësankaf va njëkëlehnëdëni pëlaniha Yesu

¹ Awa wafac wahi wojëko nkehahn ambënt Pak ña do g'ambënt nte rokande mburu kwëhn levir këm ña. Vësankaf vësëna wasadëha va gë vëharan sariya va njëkëlendëniho tokaniha

Yesu pëlaniha hara bulunda ÿa wayëtëna, ndawëhnëniha.

² Ntehnëlëdëniho: «Kodfelënëhna ntiyin watac hnë wati ambënt hna, ge gena më bulunda ÿa dakëna ñañëni.»

Asëval rurëdëha Yesu ðatikola

³ Yesu Betani nkeho, tere Simo ale hwëhnako mbiÿ ña. Wati nte tokëdëniho roka ña, asëval tënëkehni gë sëleku* ðatikola hambah ntaÿi le lihahnik narëd† paryi. Më podëtëk do tura Yesu nkaf hna.

⁴ Awa vëryampo hnë vële yentiko hnam va më ntavëkëhni ðus, pëgwëlehnëni nësëlehnandëni vëhni fo: «Soñe ye përekanëk iÿi ðatikola?»

⁵ Kokënde nkwaÿi gë koryi yaÿah ðus tac nÿëdini koryi ÿa vëhaÿëhna va!» Awa më ñañënahniha asëval a.

⁶ Bare Yesu më ntehnëkëhni: «Tavëryina yam. Soñe ye ryëñanërunëha? Ile ntinëhniko ÿi njivëk.»

⁷ Nkelahnëdun kwëlëkwël vëhaÿëhna va do wati-wo-wati ÿadun ÿa kodun alinëhnuni ifërën; ðare ami, gelahnëdëlënëhna kwëlëkwël.

⁸ Ntik ile mëkëk ÿa: kobëri fo turëko ðatikola ÿa mbahn li pëhwëtanëhna hno ibañ ña.

⁹ Toña ÿa fëyadëmu: hn'ile-wo-le pëyahnëde Wanës Wakasëk ña ðuniÿa li fop, tëfëtafe fëna ile ntik aÿi asëval do ndënkwëtafe.»

Yudfa pëhna njëdahna Yesu

---

* **14:3 14.3 Sëleku:** g'itaka nte hwëhna nafa do wacik alëbatër ÿa ntiyik. † **14:3 14.3 Narëd:** atëh ye, nkahn ntëwu ña lifë ðatikola ile hambëk ntaÿi.

10 Awa Yuda Isëkariyot, aryampo vërëfal Pëhw gë Vëhi hna, njiko nësëlini gë vësankaf vësëna wasadëha va gante tëfëka njëdfahni Yesu ka.

11 Vëhni, nënjëkëhniwo d'us ante nkwëryëniho watac ña, më ntehnëniha cosëdëniha koryi. Yuda pëgwëlehn njëkëlehnand fere fale rëfëka njëdfahnëhni Yesu fa.

Yesu pëhwëtaÿehnéf roka Pak

12 Fac ryënkwëryënkwa ambënt mburu kwëhn levir këm hna, hnë fac ile ndaŵahnëdëni vupe soje roka Pak ÿa, vërëfal va më tëyëniha Yesu: «Ne ñadu yifu afëhwëtanëhni roka Pak ÿa?»

13 Më payëkëhni vëhi ntehnëhni: «Yiryin naŵ hna, nudunëha asan ale ryibëk unkwahn wënka. Tëfëlehnëryina.

14 Hn'ile tënkëd hna, dehnëryina ahwëhn tere ÿa: “Aharaj a tëyëdëhi: ‘Ne nke acery ante rokandëbun roka Pak ÿa gë vërëfal mën va?’ ”

15 Tufëdëhu cery cankaf yañ etas hna nte fëhwëtik g'ile valëdëhu ÿa fop. Hnam pëhwëtafun soje roka ÿa.»

16 Vërëfal va njilehnëni g'inaŵ; tëkatëni fop gante ntehnëkëhniwo Yesu ka, pëhwëtani soje roka ÿa.

17 G'anëka ga Yesu gë Pëhw gë Vëhi va tëkëlehnëni.

18 Wati nte tokëdëniho roka tabali hna, Yesu më ntehnëkëhni: «Toña ÿa fëyadëmu: aryampo hnë wühnë, ale rokëlandëbun, tokadëho.»

19 Vërëfal va fop njamëlehnëni, pëgwëlehnëni tëyëndëniha aryampo aryampo: «Ami bi ye?»

²⁰ Yesu më ntëkwakëhni: «Aryampo ye hnë wũhnë Pëhw gë Vëhi vi, ale labëlandëbun mburu ña hnëhët li.

²¹ Ajë Ahn'a cëmëd, gante nësëk vikerëh soñe lëwũ ka; bare horot sankaf nuñad ale rokadëha Ajë Ahn'a! Antë mbërayi nagi feceko asan arac!»

Roka Ahwëhn a

²² Wati roka hna Yesu më nufëk mburu ña, do më nkubëlehnëk njëdahnì vërëfal vëlëwũ va, ntehnëhni: «Tokëryin, mbahn mën ña ye.»

²³ Më mbok nufëk nkëlëwã uñen waresen ña, camehna Wënu ña, do njëdahnì ceni vëhni fop.

²⁴ Yesu më ntehnëkëhni: «Sat mën le ñabahnìk kwëtëla gë Wënu ña ye do ryehëtik soñe vahnë vëyabah.

²⁵ Toña ña fëyadëmu: bokëda sewu muk uñen waresen hafo fac le sahandëbu ñen kasëk Naw Wën hna.»

²⁶ Njëwëlehnëni wahnëwã ambënt ña tac njilehnëni hn'ikuñ nte wacik Oliviye ña.

Yesu pëyahnëd Piyer njahëtaðëha yëtëlahna

²⁷ Yesu më ntehnëkëhni vërëfal vëlëwũ va: «Wũhnë fop tavëdunëho kabi karanëde vikerëh hna:

«“Ndawëdëfuha aheryëherya, do wape ña campëdëni.”»

²⁸ Yesu më nkwënëk: «Bare ge mbëhnëbu, njidëfu hnapëhëndu Galile hna.»

²⁹ Piyer më ntehnëka: «Lakënde tavënihi vëyëntaw vi fop, ami tavëdila.»

³⁰ Awa Yesu më ntëkwaka: «Toña ÿa fëyadëmi: dol, hnë unji mëd dënk, ani gë tarahnënd cale ña wahwënta wahi, njahëtađu wahwënta warar yëtëlihohna.»

³¹ Bare Piyer më njawñëko g'ahawary wanës wadëwu ña ntehn: «Yahëtađa muk, wëla ntehni tëfëka sëmëntiwu gë wëjë.» Vërëfal vëyëntaŵ va fop koyëna nësëniho.

Yesu Setësemane hna njëfad

³² Yesu gë vërëfal vëlëwu va təkëlehnëni hn'ile macik Setësemane, më ntehnëkëhni: «Dañaryin ani hafo yiwu ŵuntaju.»

³³ Tac më njokëhni Piyer, gë Sak, do gë San. Pëgwëlehn njëtand yiwëhna g'ufëmpëhnaŵa ŵa.

³⁴ Më ntehnëkëhni: «Ntaŵary mën iña pëbëka yiwëhnaŵa sankaf đus hafo yewu had ale sëmëk; ñëwëryin ani do đufñënyin ant aryaku wakwëd.»

³⁵ Yesu më njik ñawët toye, njok nkal li kobalehn do njëfa aki arabi Wënu ña ñawëtëhna, ge kod nke, iÿi wati horot.

³⁶ Ntehnëdëho: «Apa, Rëm mën, kodu ali ile-wo-le ÿa; ñawëtënde antë təkëhne iÿi horot. Bare ant'ali ile ÿadëfu ami, diry ile ÿadfu wëjë ÿa.»

³⁷ Tac më mbokajëk hnë vërëfal vërar hna do nji təkätëhni ga ndakëni wakwëd. Më ntehnëka Piyer: «Simo, ndakëru? Mëkëlihna aryuñëna wëla wati ryampo fo hara đakëlihna?»

³⁸ Ant'ahnamaŵu do njëfaryin soŵe gante kodun ayaŵënahnu ge njëkëhnañëderun.

Ahnë ñad ntind yivah yabah, bare mbahn iña kwëhnana fanka.»

³⁹ Umë mbok ñawëtak mbok njëfa gante ndënkwakëh njëfa ka.

⁴⁰ Tac më mbok mbokajëk vërefal hna do mbok tëkatëhni ga ndakëni wakwëd; wahodilohna mbok ñesëni. Do wayëtëlohnale ntëkwadëniha.

⁴¹ Ante mbokajëk rarëna ña, më ntehnëkëhni: «Nkorun aryaku do njinëgadun? Puk! Wati ÿa tëkëk. Yëkëryin, Ajë Ahn'a njëdadëniha vëwën va.

⁴² Matëryin, njiyin! Yëkëryina, ale yëdahnëdëho ÿa tëhajëdëho!»

Ipëla Yesu

⁴³ Yesu nkoko nësënd ante tëkiko tañ Yuda ña, aryampo hnë Pëhw gë Vëhi hna. Gë kore vële yoko viwëta, wasëlame gë waryoko nkeniho. Vësankaf vësëna wasadëha va fayikëhniwo gë vëharañ sariya va do gë vicër va.

⁴⁴ Yuda, ale yëdahnëdëhawo Yesu ÿa, nkabëkëhniwo kore rac dahëse ile ntid ÿa: «Asan ale vucëdëfu ÿa, umë ye. Pëlaryina, ayowuna, do ayëkanduna d'us.»

⁴⁵ Yuda tëkind tañ, tëhalehna Yesu do nkaÿa: «Aharan!» Tac mbucëlehna.

⁴⁶ Awa vële nkejëniho va nëñëlëhnëlehnëniha Yesu pëlanih.

⁴⁷ Aryampo hnë vële nkeniho gë Yesu va më pëhwëtëk sëlame lëwu ÿa, do taña aryokun asëna wasadëha asankaf a ntëpëtëlehna nëf ña.

48 Yesu më tëyëkëhni: «Gë wasëlame do gë waryoko bi tëfakëha ayinëhniwuno afëlawuno had bandi yeβu?

49 Fac-wo-fac nkelandenëho do karanjëdëfuhëhniwo vahnë va Cery Wën Cankaf hna, pëlalunoŵohna. Bare ntiyađ nkehahn ile nësëk vikerëh va.»

50 Awa vërefal va fop tavëlehnëniha nkaryëni.

51 Jar rëfëlendëhawo Yesu, pand fo kurako. Njawëriko pëlayi,

52 bare tavëko pand ija nkaryëlehn ŋas fo.

Yesu Mbara Vëhitiŋ hna

53 Më njonihna Yesu gë tere asëna wasadëha asankaf a. Hnam mbarëlëniho fop vësankaf vësëna wasadëha va, vicër va do gë vëharan sariya va.

54 Piyer ŋaŵët tëfëdëhawo Yesu, tënkëlehn selele tere asëna wasadëha asankaf hna. Hnam, gë vëyëka va ntañantiko njerantëdeho hwëdëh hna.

55 Vësankaf vësëna va gë vëhitiŋ vëvë Mbara Vëhitiŋ va fop njëkëlehnëdëniho cedëya meh nte ndaŵëhahnëdëniha Yesu, bare vëhnuŷalohna.

56 Vahnë vëyabah mërahnëdënihawo, bare wanës wadëŵ hni ŋa nëmpëlëko.

57 Awa vëryampo më matëni mërahnëniha aki:

58 «Nkwëryëβunëhawo ga nësëd: “Nihëdëfu ŋa Cery Wën Cankaf nte mbëryëni vahnë ŋi, do vokaryu vëryu kaŵary hnë wafac warar ante wođ gena đoku vahnë.”»

⁵⁹ Bare wëla hnë watac, wanës wadëw̃ hni ña nëmpëlëko.

⁶⁰ Awa asëna wasadëha asankaf a më matëk tëya Yesu: «Dëkwadila bi ile ntehnëdënihi vëyi vahnë?»

⁶¹ Yesu ñoñ dëkwadilohna.

Asëna wasadëha asankaf a më mbok tëyëka: «Arëhnayik a bi yeru, Ajë Wën hunte sëmbedëfun hi?»

⁶² Yesu më ntëkwaka: «Umë yëfu, w̃uhnë fop nuɖunëha Ajë Ahn'a ntañad g'irëhw Wën Hwëhn Fanka Fop; nuɖunëha fëna ga njijëɖ vëjar vamb g'ambin hna.»

⁶³ Awa asëna wasadëha asankaf a më citëk viyi vilëwu va do ntehn: «Gona mbalëfu gë waseɖe!

⁶⁴ Nkwëryërun wayëw̃ wante njëwik Wënu ña. Hak ntehnërun?»

Vëhni fop ntehnëlehnëni menëk, tëfëka ndaw̃i.

⁶⁵ Vëryampo hnë vëhni pëgwëlehnëni tëpahnëndëniha Yesu, cankëniha yëka yi nkwëyatëndëniha do ntehnëndëniha: «Yëtëry, kabi kila yeru, pëyaryifu bi mo ryafëki!» Vëyëka va nufëlehnëniha Yesu poryëndëniha.

Piyer njahëtaɖëha Yesu

⁶⁶ Piyer gëɖ selele hna nkoko ante tëkiko asëval aryokuñ ava asëna wasadëha asankaf a.

⁶⁷ Nukawo Piyer ga njerantëɖe, më njëkëka ɖus, do ntehna: «Wëjë fëna gë Yesu nkentiruhu, asan avë Nasaret ayi.»

⁶⁸ Bare Piyer nambehnakawo Yesu ntehn: «Yëtëla bi ye yäɖu ahnës, gwëryëɖa.» Tac më matëk selele hna nji rënka hna do icale tarëlehn.

⁶⁹ Bare aryokun a më mbok nuka do mbok ntehna tase vële yeho hnam va: «Aÿi asan, aryampo hnë vëhni ye!»

⁷⁰ Piyer mboko nambehnahna kat.

Ga mbiÿëk toye, vële yeho hnam va më ntehnëniha Piyer: «Paryi nke, aryampo hnë vëhni yeru, kabi wëjë fëna avë resiÿo Galile yeru.»

⁷¹ Awa Piyer ndekalehn: «Arabi Wënu ña ntiwo wëh ge mërëdëfu! Lëk, yëtëlëwahna asan ale lehnëdun aÿi.»

⁷² Wati rac dënk, cale ña tarëlehn higëna ÿa, Piyer ndënkwëtalehn ile ntehnëkawo Yesu ÿa: «Tarahnënd cale ña wahwënta wahi, njahëtadëho wahwënta warar yëtëlihohna.» Awa pëgwëlehn kond d'us.

15

Yesu vëhni Pilat guverëner vë Rom hna

¹ Vësankaf vësëna wasadëha va, gë vicër va, gë vëharan sariya va, do gë vëvë Mbara Vëhitiñ va fop, mbarëniho kobëri fo g'acahnëfëd ga soñe nkwajëlëni. Më ñabehnëniha Yesu, njiryeryëniha njëdaniha Pilat.

² Arac më tëyëka: «Ahnañ wasëwif wã bi yeru?»

Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësëk.»

³ Vësankaf vësëna wasadëha va viÿë viyabah mërahnëdënihawo.

⁴ Awa Pilat më mbok tëyëka: «Ñoñ dëkwadila bi? Nkwëryëdu wante pëyahnëdëni soñe lëw hu ña!»

⁵ Bare Yesu ñoñ golohna ntëkwand, hafo Pilat pëmpëhnahna.

⁶ Hn'ambënt Pak-wo, Pilat tavëdëhawo aramp aryampo, ale tēyēni bulunda ŷa.

⁷ Hara asan, ale w̃acik Barabas, sēdaryiko kaso hna gē vēle ryaŵëkawo ahn'a ante ñañēnaniho soŋe nkwēcētini vēsankaf ŋa.

⁸ Kore ŷa njilehnēni vēhni Pilat hna do pëgwēni vēhni fop tēyēndēniha ile rēk maŵēryanēdēhēhni hn'ambënt Pak hna.

⁹ Pilat mē ntëkwakēhni: «Ñadun bi ravēhnuna ahnaŵ wasēwif aŷi?»

¹⁰ Kabi Pilat njētēko d̃us, g'iñew̃ary njinenēhninihawo Yesu vēsankaf vēsēna wasadēha vi.

¹¹ Bare vēsankaf vēsēna va peñēdēnihēhniwo kore ŷa ntehnēni: «Tavēndifuna Barabas.»

¹² Pilat mē mbok tēyēkēhni kat kore ŷa: «Ye ŷadun liwuŵa ale w̃acēdun Ahnaŵ Wasēwif aŷi?»

¹³ Mē ntëkwaniha ndekatēndēni: «Pakēryehna hnē kērēwa!»

¹⁴ Pilat mē tēyēkēhni: «Awa iŷēhne w̃eh ntik?» Bare mboko ndekani d̃us g'ahaŵary: «Pakēryehna hnē kērēwa!»

¹⁵ Pilat ñadēho nējehnehni bulunda ŷa, mē tavēka Barabas; ga ntampēniha Yesu, mē njēdakēhni wasodade ŵa pakēniha hnē kērēwa.

Wasodade ŵa njafañēdēniha Yesu

¹⁶ Wasodade ŵa mē njonihā Yesu bambery tere guverēner hna, do macēnihēhni wasodade ntahni ŵa fop.

17 Cudëniha cud mbëntah, do mbahnëni apënk wadëmpëhn*, pënkwelehnëniha.

18 Tac pëgwëlehnëni njafañëndëniha ntehnëndëniha: «Nkaÿiru, Ahnaŵ Wasëwif!»

19 Ntankëdënihawo, tëpahnëndëniha do ndëkwëhnëndëni haryënk wë lëŵu.

20 Ante puhnani yafañ dëŵu ña, më cudëtëniha cud mbëntah ña, mbokaryëniha viÿi vilëŵu va do njonihawo soñe pakëniha hnë kërëwa.

Yesu pakëde hnë kërëwa

21 Hara asan, ale ŵacik Simo, avë Siren†, wëncidëho kaÿ. Rëm hni vëhni Alekësandër do gë Rufus yeho. Cape tac ndëcëdëho do wasofade ŵa më porosiñëniha ndiŵ kërëwa Yesu ÿa.

22 Më njiryeryëniha Yesu hn'ile macik Golëgota; umë fëhnëtanëd «Kuñ Hëloyoy».

23 Ñadëniho njëdaniha uñen nte hnaŵëlehnik gë datikola ile ŵacik mir, bare Yesu më ñwëÿëk.

24 Tac pakëlehnëniha hnë kërëwa do pitëndëlehnëniho viÿi vilëŵu va do njëlëniho wanjël njëtahnëni bi mo hwëhnëd.

25 Cahnëfëd fo woko ante pakënihawo ña.

26 Aki keriko do pakiko yañ lëŵu njëtahnënde soñe ile ndaŵahnik ÿa: «Ahnaŵ Wasëwif ŵa».

27 Wabandi waki fëna pakaryiniho hnam ñarël Yesu, aryampo g'irëhw, aÿëntaŵ a g'irahahn.

---

* **15:17 15.17** *Cudëniha cud mbëntah, do mbahnëni apënk wadëmpëhn*: Vëntah ÿa soñe inaŵ ña ye, apënk wadëmpëhn ña wëntëlëk g'apënk ahnaŵ a. † **15:21 15.21** *Siren*: nkol ye hnë nkal nte ŵacik gaki Libi.

28 [Koyëna ntiyako Vikerëh vinte fëyahnëko:
«Had vēwën va ntiryaryiko.»]

29 Vële ryëcëd va nkëlënkëladëniho
njeŵatëndëniha, ntehnëndëni: «Hey! Wëjë
ale lehnëko kodu ahnih Cery Wën Cankaf ŋa do
avokary avëry hnë wafac warar,

30 pehëtary wëjë dënk, cëli kërëwa hna!»

31 Vësankaf vësëna wasadëha va fëna
gë vēharan sariya va njafaŋëdënihawo
ntehnlëndëni: «Pehëtëkëhni vahnë vēhaŵary
bare kodina pehëta umë dënk!

32 Arabi Arëhnayik a, ahnaŵ Isërayel a, cël
tameki kërëwa hna! Ge nubun rac, awa
kwëtahnedëfunëha.» Vële pakëlehniniho gë
Yesu va fëna njeŵëdënihawo.

Icëm Yesu ŋa

33 Lav a nkaf li nkeho, kuyëlehn nkal hna fop
hafo hnë wëwati warar g'anent hna.

34 Wati rarëna hna Yesu më ndekak gë
fanka: «Eloyi, Eloyi, lëma sabakëtani?» Umë
fëhnëtanëd: «Wën mën, Wën mën, soŋe ye
ravëruho?»[☆]

35 Vëryampo hnë vële yeho hnam va, ga
nkwëryëni, më ntehnëni: «Nëparyin, Eli
macëd!»

36 Aryampo hnë vēhni më nkaryëk koy
ankwëy hn'uñen ŋañah do cob hnë ryoko,
tac njelëhnëlehna Yesu soŋe ce do ntehnëhni
vële nkeni va: «Napëryin, nuđen ge Eli njijëd
cëlënda kërëwa li!»

37 Tac Yesu më ndekak gë fanka cëmëlehn.

[☆] 15:34 15.34: Wahnëŵ 22.2

³⁸ Ipand dëndah, inte fokiko haryënkw yëwã le yãk sëvak Cery Wën Cankaf hna, citako fagant pëgw yan hafo gëd.

³⁹ Kapiten vë Rom, le hahnëko haryënkw Yesu yã, nuko gante cëmëko ka më ntehnëk: «Paryi nke, ayi asan Ajë Wën yeho!»

⁴⁰ Vësëval vëryampo yeho hnam, vëhni fënali nãwët njëkëdënihawo. Hnë vërac, nkentiniho vëhni Mari mbë Magëdala, gë Salome, gë Mari hnëmu Sak toyë do gë Yose.

⁴¹ Tëfëlehnëdënihawo Yesu ante nkeniho Galile na do ndokuñëhnëdënihawo. Nkentiniho fëna hnam vësëval vëyabah vëhaŵary vële njijëniho gë Yesu Yerusalem hna.

Yesu kwëtëde hn'iyag

⁴²⁻⁴³ G'anëka ga, Yosef mbë Arimasi tükiko. Umë ahitiñ yentiko ale lënënik Mbara Kitiña hna, do itëk Naw Wënu na napëntëdeho umë fëna. Fac pëhwëta ntawëla na yeho, bëyëdïlohna fac ntawëla na pëgwëdëho. Soñe rac ndëkahnëko Yosef nji tëya Pilat iñas Yesu na.

⁴⁴ Pilat pëmpëhnahnëkawo ante njëtako Yesu tük cëm na. Më macehnëka kapiten yã tëya bi paryi nke.

⁴⁵ Ga pëyahnëk, kapiten yã, paryi nke, Pilat më mawëryanëka Yosef nuf ñas iña.

⁴⁶ Yosef më ntawëk yarëh, cëlëndëk ñas iña kërëwa hna, përyëk hnë yarëh do ndën hn'iyag nte yabiko hn'ikuñ. Tac këryiñët bëraka pidahn rënka yag iña.

⁴⁷ Mari mbë Magëdala gë Mari hnëmu Yose njëkëdëniho bi ne ndënëde ñas Yesu na.

16

Ibëhn Yesu

¹ Ga ndëcëko fac ntaŵëla ɲa, Mari mbë Magëdala, gë Salome, gë Mari hnëmu Sak më ntaŵëni d'atikola soɲe nji ntini ñas Yesu ɲa.

² Gë dimasi ʒa kobëri fo, ante pëhnëk lav ɲa, njilehnëni yag hna.

³ Ntehnëldëfëniho vëhni fo: «Mo yid këryiɲëtëhnëfu taka nte fidahnik rënka yag ɲi?»

⁴ Bare ante təkëniho ɲa nuniho taka cankaŋ iɲa këryiɲëtiko cape ndampo.

⁵ Awa tənəkëlehnëni yag hna do më nuniha ajar ga ntañak hnam g'irëhw; viʒi vile yerëko had ambin wilëbilëk ntiyako. Vësëval va më pëmpëhnahnëkëhni,

⁶ bare jar ɲa më ntehnëkëhni: «Antë pëmpëhnahnu; Yesu mbë Nasaret yëkëlehnëdun, ale fakiko ʒa; Wënu ɲa mbëhnëndanëka, gena hnani. Yëkëryin, wëli hn'ile kwëtiko hna.

⁷ Tame yiryin afëyawuna Piyer gë vërëfal vëyëntaŵ va: “Njid napëhëndu Galile hna; hnam nuɗunëha, gante ntehnëkuno ka.”»

⁸ Awa vësëval va cahnëlehnëni g'igary fo ɲaŵëtani yag iɲa, kabi mbalëdëfëniho ntakah ɲa. Do ñoñ wafëyalawohna ahnë, kabi ntakëkëhniwo.

Yesu tufëhnaɗëha Mari mbë Magëdala

⁹ [Ga mbëhnëk, kobëri fo g'acahnëfëd ga gë dimasi ʒa, Yesu vëhni Mari mbë Magëdala hna

tufëhnako ten, ale ntanëhnëko wayine mbëd gë waki ña.

¹⁰ Umë njik pëyakëhni vële nkeniho gë Yesu va. Hara vahnë vërac njëwëhnëniho do kodëniho.

¹¹ Bare ga nkwëryëniha ga nësëd: «Yesu mbëhnëk, nubuha!» vëhwëtahnelawohna.

Yesu tufëhnad hnë vërëfal vëhi

¹² Tac, vërëfal vëhi yidëho gë vunkol vutoy. Yesu më mbok tufëhnak g'ankeya nte nkok yavëtëdëna ten.

¹³ Vërëfal vëhi va më mbokani pëyanihëhni vëyëntaŵ va, bare vëhni fëna vëhwëtahnelëhniwohna.

Yesu tufëhnad hnë vërëfal pëhw g'aryaw hna

¹⁴ Tac, ga ndëcëk watac fop, Yesu më mbok tufëhnak kat vërëfal pëhw g'aryaw hna wati ante tokëdëniho roka ña; ñañënahnekëhniwo soñe ile nkoni vëhwëtahnéna ÿa do g'ikamb vankaf vantëŵ hni ña, kabi vëŵawëhneliwohna vële hnukawo ga mbëhnëk va.

¹⁵ Më ntehnëkëhni: «Yiryin ðuniÿa li fop afëyawuni vahnë va Wanës Wakasëk ña.

¹⁶ Ale-wo-le hwëtahned do njaryi ÿa pehëtëde; bare ale wod kwëtahnéna ÿa cëdëde.

¹⁷ Wëlin dahëse ile njavëtahnedëni vële hwëtahnek va: ntaðënihëhni wayine ña g'uŵac mën ŵa; nësëdëni vanësa wakaŵary;

¹⁸ ge pëladënihëhni walën ma ge cedëni wanto wante ryawëd ñoñ didilëhnihna; tindëdënihëhni wëbák ña vëres va do vërac njërëdëni.»

Yesu mbokad darël Wën hna

¹⁹ Ante nësëhnëdëhëhniwo koyëna ña, Ahwëhn a Yesu nufiko nkal li njoyi g'ambin do ntaña g'irëhw Wën.

²⁰ Vërëfal va campëlehnëni gante-wo-gante soñe pëyahnëni Wanës Wakasëk ña. Ahwëhn a ndemadëhëhniwo hnë doku rac gë wëdahëse wapëmpëhnahnah wante ntidëniho ña do tu-fahnëdëho wanës ña toña ye.]

Wamey
Wamey: Vikerëh Vikasëk Wën gë Wapëgwala (New Testament+)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Wamey

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Apr 2025 from source files dated 1 May 2025
f961026b-f72f-5bd7-9f75-efa7f932577e